

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Zuzana Jurová

Výslech v trestním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dalibor Šelleng Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 12. dubna 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 162 437 znaků včetně mezer.

Zuzana Jurová

diplomantka

V Praze dne 12. dubna 2022

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu, JUDr. Daliboru Šellengovi Ph.D., za cenné rady a připomínky při zpracovávání této práce, dále své rodině, a především rodičům, za jejich neutuchající podporu a trpělivost, a konečně i všem kamarádům, kteří mě při psaní podporovali.

Obsah

Úvod.....	1
1 Procesní úprava výslechu.....	3
1.1 Výslech osoby, proti níž se řízení vede	3
1.1.1 Dle stadia trestního řízení.....	3
1.1.2 Právo na formální obhajobu	5
1.1.3 Průběh výslechu	8
1.1.4 Doznání a odvolání výpovědi.....	9
1.1.5 Právo nevypovídat.....	10
1.1.6 Právo nemluvit pravdu	12
1.1.7 Donucování k výpovědi	14
1.1.8 Připustnost důkazů získaných na základě nezákonné výpovědi	16
1.2 Výslech svědka	18
1.2.1 Právo odepřít výpověď	19
1.2.2 Právní zastoupení svědka	21
1.2.3 Specifika výslechu určitých svědků	23
1.2.3.1 Specifika výslechu dětí.....	24
1.2.3.2 Specifika výslechu seniorů	26
1.2.4 Utajený svědek	27
2 Vedení výslechu.....	32
2.1 Příprava výslechu	32
2.1.1 Příprava obsahu výslechu.....	32
2.1.1.1 Analytická fáze přípravy	32
2.1.1.2 Syntetická fáze přípravy	34
2.1.2 Materiálně-organizační příprava výslechu	34
2.2 Průběh výslechu.....	36
2.2.1 Úvodní stadium výslechu	36
2.2.2 Monologická a dialogická část výslechu.....	36
2.3 Dokumentace výslechu.....	37
2.4 Specifika výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení	40
2.4.1 Výhody a nevýhody výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení	42
2.4.2 Četnost provádění výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení v letech 2018, 2019 a 2020.....	44
2.5 Alternativní výslechové metody	47
2.5.1 Polygraf.....	47

2.5.2	Brain fingerprinting.....	49
3	Psychologie výslechu.....	52
3.1	Základní výslechové metody.....	52
3.1.1	Kladení otázek.....	54
3.2	Výslechové metody podle Lea a Boukalové.....	55
3.2.1	Předkládání falešných a neexistujících důkazů.....	56
3.3	Výslechové styly dle Kubíka.....	57
3.3.1	Direktivní styl vedení výslechu.....	57
3.3.2	Nedirektivní styl vedení výslechu.....	58
3.3.3	Přívětivý styl vedení výslechu.....	59
3.3.4	Emocionální styl vedení výslechu.....	60
3.3.5	Logický a racionalizující styly vedení výslechu.....	61
3.3.6	Agresivní styl vedení výslechu a taktika dobrého a zlého policisty.....	62
3.3.7	Odměřený styl vedení výslechu.....	63
	Závěr.....	65
	Seznam zkratk.....	68
	Seznam použitých zdrojů.....	69
	Seznam příloh.....	74
	Příloha č. 1.....	75
	Abstrakt.....	79
	Abstract.....	80

Úvod

Téměř všechny filmy a seriály z policejního prostředí divákovi nabízí prakticky totožný pohled na to, jak probíhá vyšetřování trestné činnosti. V rámci přípravného řízení herečtí policisté vyslychají nespočet svědků a podezřelých. Jsou při tom ale hrubí, křičí, vyvíjí na vyslychané nátlak a nezdráhají se použít i výhrůžky či dokonce fyzické násilí. Málokterý televizní výslech probíhá v souladu s platným právem, proto se nabízí otázka – jde pouze o uměleckou zkratku, nebo je opravdu český právní řád pro orgány činné v trestním řízení tak svazující, že zákonem povoleným způsobem z vyslychaných nelze získat potřebné informace, či jen s velkými obtížemi? Autorka se v této diplomové práci pokusí nalézt odpověď na tuto otázku.

Tato diplomová práce se nejprve zaměří na zákonnou úpravu výslechu osoby, proti níž se řízení vede, a svědka, včetně jejich dílčích aspektů, následně popíše výslech jako kriminalistickou metodu, tedy způsob provádění výslechu jako trestně procesního úkonu. V poslední části se tato práce zaměří na rozbor výslechových technik, sloužících k získání úplné a pravdivé výpovědi, jejich zákonnost a efektivitu. V této práci byly využity především metody deskripce současné právní úpravy a poznatků právní vědy a psychologie a jejich kritické zhodnocení metodou analýzy. Na vhodných místech autorka rovněž komparuje úpravu *de lege lata* s praxí, tedy zda je zákonná úprava v praxi dodržována. Cílem této práce je podat ucelený obraz o výslechu jako stěžejním procesním úkonu v rámci trestního řízení a následné zhodnocení platné právní úpravy.

S ohledem na aktuálnost problematiky provádění úkonů distančním způsobem vlivem pandemie Covid-19 bude práce analyzovat i možnosti a rizika provádění výslechu formou videokonference jako alternativy k výslechu za osobní účasti všech aktérů. Za tímto účelem autorka provedla kvantitativní výzkum četnosti využívání této formy výslechu, a to jako srovnání let 2018 a 2019 jako nejaktuálnější doby před pandemií a roku 2020 jako roku významně ovlivněného probíhající pandemií nemoci Covid-19 a jejich vzájemného porovnání. Data za rok 2021 ještě nejsou k dispozici a nadto nejsou kompletní, srovnání jen několika měsíců roku 2021 s celými předcházejícími roky by nemělo vypovídací hodnotu, a proto pro účely výzkumu nebyly tyto informace od povinných subjektů zjišťovány.

Ve vztahu k výslechu prostřednictvím videokonference autorka rovněž oslovila několik desítek advokátů, kteří se věnují trestnímu právu a mají sídlo v obvodu soudů, které byly osloveny v rámci výzkumu četnosti využívání videokonference v řízení před soudem. S deseti

z těch, kteří měli s touto formou výslechu zkušenosti, provedla kvalitativní výzkum v podobě jednotlivých rozhovorů na téma využívání videokonferenčních výslechů pohledem obhajoby.

Vedle výslechu svědka a osoby, proti níž se řízení vede, dále trestní řád upravuje jako samostatný druh výslechu ještě výslech znalce. Od výslechu svědka a osoby, proti níž se řízení vede, se však ze své povahy významně odlišuje, neboť na rozdíl od osoby, proti níž se řízení vede, a v některých případech i na rozdíl od svědka, nemá znalec na věci žádný zájem – právo na znalečné mu vznikne bez ohledu na to, zda jeho znalecký posudek, k jehož obsahu je vyslýchán, vyznívá ve prospěch obžaloby či obhajoby. S výjimkou případů, kdy znalec připraví nepravdivý znalecký posudek (čímž se však současně dopouští trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ustanovení § 346 trestního zákoníku) pak nemají orgány činné v trestním řízení důvod používat při výslechu znalce techniky k donucení znalce vypovídat či k získání pravdivé výpovědi znalce. Ochota znalce vypovídat je zřejmá z jeho postavení. Hodnocení pravdivosti jeho výpovědi je pak otázkou hodnocení důkazů soudem. U výpovědi znalce a závěrů znaleckého posudku se sice nepresumuje pravdivost a správnost, tedy nemají výsadní postavení oproti jiným důkazům¹, avšak pakliže souhrn ostatních důkazů nenasvědčuje opaku, nemá soud důvod závěry znalce zpochybňovat. Z výše uvedených důvodů se proto tato práce dále výslechem znalce nebude zabývat.

¹ Např. nález Ústavního soudu sp. zn. sp. zn. III. ÚS 77/01 ze dne 10. 7. 2001.

1 Procesní úprava výslechu

Dokazování výpovědí, ať už svědeckou, znaleckou, nebo osoby, proti níž se řízení vede, je nedílnou součástí téměř každého trestního řízení. Jako jeden z nejpoužívanějších kriminalistických postupů² je nástrojem orgánů činných v trestním řízení při objasňování trestné činnosti. Orgány činné v trestním řízení jím získávají informace z paměťových stop osob jejich reprodukcí³, které využívají k odhalení pachatele a objasnění trestného činu. Ostatně i osoba, proti níž se řízení vede, může zvolit procesní taktiku spolupráce a k objasnění své trestné činnosti může přispět i vlastní výpovědí⁴.

V řízení před soudem pak, v souladu s trestněprocesní zásadou ústnosti zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 11 trestního řádu, soud provádí důkaz výpověďmi svědků, znalců a obžalovaného taktéž zpravidla jejich výslechem.

Ačkoliv se jen málokteré trestní řízení obejde bez dokazování výslechem osob, orgány činné v trestním řízení nemohou k výslechu každé osoby přistupovat stejně. Způsob vedení výslechu bude jistě odlišný dle jejich rozdílného procesního postavení (tedy jako osoby, proti níž se řízení vede, svědka či znalce) a dle fáze, ve které se řízení zrovna nachází. Vyslychající osoba musí brát v potaz i osobnostní rysy vyslychané osoby, její rozumové schopnosti, vnější vlivy a spoustu dalších okolností.⁵

1.1 Výslech osoby, proti níž se řízení vede

1.1.1 Dle stadia trestního řízení

Osoba, proti níž se řízení vede, se v trestněprocesní praxi označuje čtyřmi různými pojmy podle stadia, ve kterém se trestní řízení právě nachází. Toto rozlišení je pak důležité i při výslechu, neboť v různých stadiích trestního řízení se uplatní odlišná procesní pravidla, a jiná je pak i využitelnost takové výpovědi jako důkazního prostředku.

V první fázi, prověřování, je osoba, proti níž se řízení vede, označena jako podezřelý, a to od chvíle, kdy se orgány činné v trestním řízení dozví o spáchání trestného činu a o tom, že jej

² NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003, s. 3.

³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 100.

⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2018, s. 400.

⁵ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 12-16.

mohla spáchat právě tato osoba, až do zahájení trestního stíhání proti této osobě dle ustanovení § 160 trestního řádu. Podezřelý zpravidla vyslýchán nebývá, neboť je mu v souladu s ustanovením § 160 odst. 2 trestního řádu před započítím výsledku doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání, a tedy je při výsledku již označován jako obviněný, a to až do nařízení hlavního líčení soudem. Výjimkou z tohoto pravidla je výslech podezřelého ve zkráceném přípravném řízení, jak je popsáno níže v této podkapitole.

Obviněný má všechna procesní práva, která mu trestní řád přiznává, jak budou nastíněna níže v této práci. Pakliže bude v přípravném řízení vypovídat, lze tuto jeho výpověď použít jako důkaz a přečíst ji při hlavním líčení za podmínek stanovených ustanovením § 207 odst. 2 trestního řádu. V tomto kontextu se přímo nabízí otázka, zda má obviněný, pakliže je mu těsně před zahájením výsledku, ke kterému byl předvolán, policejním orgánem předáno usnesení o zahájení trestního stíhání proti němu, dostatek prostoru na přípravu opravdu promyšlené procesní strategie. Obviněný má méně času na vymyšlení komplexní alternativní verze vysvětlení spáchaného činu, což sice může orgánům činným v trestním řízení napomoci v rozpoznání lživé výpovědi, zásadně se tím však oslabuje rovnost stran řízení⁶ a právo obviněného na obhajobu⁷.

Neboť může mít první výpověď obviněného zcela zásadní vliv na další průběh vyšetřování, nelze než doporučit, aby obviněný v případě, kdy je mu usnesení o zahájení trestního stíhání předáno bezprostředně před započítím výsledku, odmítl vypovídat do doby, než se důkladně seznámí s usnesením o zahájení trestního stíhání a tím, co je mu kladeno za vinu, a nechal za tímto účelem svůj výslech o několik dní odložit.

Od okamžiku nařízení hlavního líčení soudem se osoba nazývá obžalovaným. Obžalovaný je v hlavním líčení po přednesu obžaloby a vyjádření poškozeného vyslechnut jako první (v případě více obžalovaných pořadí, v jakém budou obžalovaní vyslechnuti, stanoví soud), a to k obsahu obžaloby a případně k nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení, byly-li tyto nároky poškozeným uplatněny.⁸

Shledá-li soud obžalovaného vinným, právní mocí odsuzujícího rozsudku či odsuzujícího trestního příkazu se osoba, proti níž se řízení vede, přestává označovat jako obžalovaný a začíná být označována jako odsouzený. Odsouzeného již není třeba vyslýchat za účelem objasnění

⁶ Ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

⁷ Ustanovení § 2 odst. 13 trestního řádu.

⁸ Ustanovení § 207 odst. 1 trestního řádu.

trestného činu, neboť ten již byl v řízení vedoucím k jeho odsouzení objasněn, nicméně trestní řád přesto ukládá orgánům činným v trestním řízení (zpravidla soudu) povinnost odsouzeného v určitých případech vyslýchat. Odsouzený musí být vyslechnut před rozhodnutím o změně způsobu výkonu trestu⁹, při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody¹⁰ a v dalších stanovených případech.

V některých zvláštních formách řízení neprobíhají všechny fáze trestního řízení, jak byly popsány výše, například ve zkráceném přípravném řízení¹¹ se nezahajuje trestní stíhání, jako podezřelá se proto osoba, proti níž se řízení vede, označuje od chvíle, kdy je jí při výslechu podle ustanovení § 179b odst. 3 trestního řádu sděleno podezření, až do podání návrhu na potrestání soudu dle ustanovení § 314b trestního řádu. Obdobně v případě zadrženého, u něhož je dán některý z důvodů vazby ve smyslu ustanovení § 76 odst. 1 trestního řádu, až do doby zahájení trestního stíhání proti jeho osobě.¹² V takových případech se při výslechu podezřelého postupuje analogicky podle ustanovení o výslechu obviněného.

1.1.2 Právo na formální obhajobu

Právo na obhajobu ve smyslu ustanovení § 2 odst. 13 trestního řádu se skládá ze tří složek. Obhajoby materiální, tedy dle Jelínka „*práv[a] hájit se sám a prostředky podle vlastního rozhodnutí*“¹³, obhajoby formální, čímž Jelínek rozumí „*právo mít obhájce a radit se s ním o způsobu obhajoby*“¹⁴, a konečně takzvané obhajoby z úřední povinnosti, kterou popisuje jako „*právo požadovat od orgánů činných v trestním řízení, aby objasňovaly se stejnou pečlivostí také všechny okolnosti svědčící ve prospěch obviněného a prováděly v tomto směru důkazy, a to i bez návrhu*“¹⁵.

Obviněný má právo si obhájce zvolit.¹⁶ Pakliže si jej nezvolí a je dán důvod nutné obhajoby dle ustanovení § 36 trestního řádu, bude mu obhájce ustanoven soudem.¹⁷ Pakliže obviněný nemá dostatek prostředků na úhradu nákladů obhajoby, rozhodne předseda senátu o bezplatné

⁹ Ustanovení § 324 trestního řádu.

¹⁰ Ustanovení § 333 trestního řádu.

¹¹ Ustanovení § 179a a následující trestního řádu.

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 232-233.

¹³ Op. cit., s. 176.

¹⁴ Op. cit., s. 177.

¹⁵ Op. cit.

¹⁶ Ustanovení § 37 trestního řádu.

¹⁷ Ustanovení § 38 a následující trestního řádu.

obhajobě, nebo o obhajobě za snížené náklady, přičemž náklady obhajoby v takovém případě nese za obviněného stát.¹⁸

Pro formální obhajobu je stěžejní zejména povinnost orgánů činných v trestním řízení umožnit obháji obviněného po zahájení trestního stíhání zúčastnit se úkonů trestního řízení ve smyslu ustanovení § 165 trestního řádu, tedy především všech výslechů svědků, které v řízení provádí, a musí mu být umožněno klást vyslychaným otázky. Právo obháje klást vyslychaným otázky není právem samozřejmým, až do novely trestního řádu, která nabyla účinnosti 1. července 1990¹⁹, mohlo být obháji toto právo za splnění zákonem stanovených podmínek upřeno. Zákonodárce se i díky zmíněné novele snaží zaručit dodržování vyhledávací zásady ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu, tedy zjišťování okolností svědčících ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Nebude-li se vyslychající orgán činný v trestním řízení vyslychaného ptát na informace svědčící ve prospěch obviněného, může tyto otázky položit obháje.

Obdobné právo účastnit se vyšetřovacích úkonů a klást vyslychaným svědkům otázky je zaručeno i samotnému obviněnému, policejní orgán mu však může účast na konkrétním úkonu odepřít.²⁰ Je však otázkou, zdali jsou obvinění, zejména ti, u kterých není dán důvod nutné obhajoby a kteří si sami obháje nezvolí, v praxi dostatečně poučováni o svém právu zúčastnit se vyšetřovacích úkonů k hájení svých práv.

Kromě toho se v praxi lze setkat ještě s jedním problémem účasti obháje u výslechu, na který ve svém článku upozorňuje Seifert²¹, a to, že policejní orgány dle něj zneužívají institut podání vysvětlení dle ustanovení § 158 trestního řádu. Před zahájením trestního stíhání policejní orgán ještě formálně nedospěl k závěru, že prověřovaný trestný čin spáchala konkrétní osoba, z povahy věci je proto vyloučeno, aby se podání vysvětlení za stále ještě neidentifikovanou stranu obhajoby kdokoliv zúčastnil. Jak Seifert zdůrazňuje, prakticky neexistuje kontrola nad tím, zda policejní orgán opravdu učiní všechny úřední záznamy o podaném vysvětlení součástí vyšetřovacího spisu, se všemi důsledky z toho plynoucími. Jak uvádí, „*určitá osoba podávající vysvětlení uvádí skutečnosti ve prospěch obviněného, ale o tom se dozví pouze policejní orgán,*

¹⁸ Ustanovení § 33 odst. 2 trestního řádu.

¹⁹ Zákon č. 178/1990 Sb.

²⁰ Ustanovení § 165 odst. 1 trestního řádu.

²¹ SEIFERT, Filip. *PODÁNÍ VYSVĚTLENÍ – NÁSTROJ (NE)SPRAVEDLIVÉHO TRESTNÍHO PROCESU?* Bulletin-advokacie.cz. [Online] Česká advokátní komora, 21. května 2018. [Cit.: 21. března 2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/podani-vysvetleni-nastroj-nespravedliveho-trestniho-procesu>.

*takže nelze vyloučit situaci, že orgány činné v trestním řízení mají prostor tuto osobu jako svědka již v další fázi řízení nepředvolat a úřední záznam neučinit součástí trestního spisu, když ne všechny úřední záznamy jsou nakonec obsaženy v trestním spise.*²² Obdobně argumentuje i Gřivna²³, když upozorňuje, že institutu podání vysvětlení bez přizvání obhajoby policejní orgán nesprávně (a nezákonně) využívá i po zahájení trestního stíhání.

Řešení je ovšem nesnadné. Z kapacitních důvodů a obsahu náplně práce státního zástupce není možné, aby se účastnil všech vyšetřovacích úkonů. Pokud však policejní orgán nezaloží dokument (typicky úřední záznam) o provedeném úkonu do vyšetřovacího spisu, dozorující státní zástupce nemá, jak se o provedení takového úkonu dozvědět.

Obhájce, zvolený či ustanovený, pakliže jej obviněný má, samozřejmě poskytuje obviněnému právní pomoc i při jeho vlastním výslechu. Obhájce by měl především obviněného na výslech dostatečně připravit, tedy především by měl s obviněným dohodnout procesní strategii, vymezit, co orgánům činným v trestním řízení vypoví a co naopak zamlčí. Za tímto účelem může obhájce obviněnému pomoci připravit si před výslechem poznámky, do kterých může vyslýchaný s přivolením orgánu činného v trestním řízení nahlédnout dříve, než odpoví na položenou otázku.²⁴ Obhájce by však měl být dostatečně zkušený a na přípravu poznámek dohlédnout, musí mít na paměti, že vyslychajícím musí být na požádání umožněno do těchto poznámek nahlédnout. Jak zdůrazňuje Duffek²⁵, obviněnému by jistě neprospělo napsat si poznámku kupříkladu „*Hlavně nezmiňovat bankovní účty na Kajmanských ostrovech*“. Vantuch²⁶ dále doporučuje, aby poznámky byly psané ručně přímo osobou, proti níž se řízení vede, aby se předešlo zpochybnění autorství takových poznámek vyslychajícím. Zpochybnění autorství nemá pro vyslychaného žádné přímé procesní důsledky, nicméně jistě může ve vyslychajícím vzbudit pochybnosti o věrohodnosti vyslychaného, respektive jeho výpovědi.

Obhájce dále dbá na zákonnost prováděného výslechu, aby na obviněného nebyl ze strany vyslychajícího činěn nepřipustný nátlak, aby obviněnému nebyly kladeny nepřipustné otázky,

²² SEIFERT, Filip. *PODÁNÍ VYSVĚTLENÍ – NÁSTROJ (NE)SPRAVEDLIVÉHO TRESTNÍHO PROCESU?* Bulletin-advokacie.cz. [Online] Česká advokátní komora, 21. května 2018. [Cit.: 21. března 2021.] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/podani-vysvetleni-nastroj-nespravedliveho-trestniho-procesu>.

²³ GRÍVNA, Tomáš a kol. *Právo na obhajobu: teorie a praxe 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 97.

²⁴ Ustanovení § 93 odst. 1 trestního řádu.

²⁵ Přednáška JUDr. Lukáše Duffka. *PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ TRESTNÍ A JEHO PRAXE*. [Online] Rowan Legal, 18. května 2020. [Cit.: 29. června 2021.] Dostupné z: <https://rowan.legal/pripravne-rizeni-trestni-a-jeho-praxe/>.

²⁶ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby: teorie a praxe 21. století*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 284.

a konečně se s obviněným může v průběhu výslechu radit, s výjimkou rad ohledně odpovědi na již položenou otázku²⁷.

Mandák²⁸ ve svém příspěvku dospívá k názoru, že do zákazu radit obviněnému, jak odpovědět na již položenou otázku, nelze zahrnout radu na položenou otázku vůbec neodpovídat, a že taková rada je tedy přípustná. S takovým názorem nelze dle autorky souhlasit, neboť i rada ohledně odmítnutí vypovídat je radou týkající se obsahu odpovědi na položenou otázku.

Obhájce by měl za tímto účelem svého klienta dostatečně poučit o právu odmítnout odpovědět na jakoukoliv otázku ještě před započítím výslechu, a měl by se ujistit, že jeho klient obsahu tohoto svého práva dostatečně porozuměl.

Ze strany orgánu činného v trestním řízení však jistě nelze zabránit tomu, aby obhájce svého klienta nějakým smluveným neverbálním znamením upozornil, že nyní je vhodná chvíle toto jeho právo uplatnit. Nicméně v případě, že se naznačené jednání obhájce v průběhu výslechu opakuje častěji, jednak je jistě všímavým vyslychajícím zaznamenáno a může vést ke zpochybnění věrohodnosti a pravdivosti výpovědi, jednak může vést v krajním případě rovněž ke kárnému postihu obhájce ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 a 3 trestního řádu.

1.1.3 Průběh výslechu

První výslech osoby, proti níž se řízení vede, se, v souladu s trestním řádem²⁹, dělí na část obecnou a část věcnou. Policejní orgán v obecné části výslechu nejprve zjistí totožnost vyslychaného, jeho osobní, rodinné a majetkové poměry a další skutečnosti, které mohou být významné pro případné rozhodnutí soudu o druhu trestu a jeho výměře. Rovněž je nutné se vyslychaného dotázat na předchozí uložené tresty a další trestní stíhání. Tyto informace mohou být významné pro případnou kvalifikaci spáchaného trestného činu jako činu pokračujícího, případně jako recidivy.

Orgány činné v trestním řízení mají samozřejmě přístup do Rejstříku trestů, a to i do jeho neveřejné části obsahující již zahlazená odsouzení, přesto, pokud se vyslychající touto cestou bezprostředně při výslechu dozví, že vyslychaný má například s trestním řízením zkušenosti, může tomu přizpůsobit samotný výslech a použití jednotlivých výslechových metod a taktik, jak

²⁷ Ustanovení § 33 odst. 1 trestního řádu.

²⁸ MANDÁK, V. *Meze trestní obhajoby*. Bulletin-advokacie.cz. [Online] Česká advokátní komora, 10/2003. [Cit.: 26. února 2022], s. 37. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_10.pdf.

²⁹ Ustanovení § 91 a následující trestního řádu.

budou v podrobnostech rozvedeny níže v kapitole 3. Dále je vyslýchanému vyslychajícím sděleno obvinění a je poučen o všech svých procesních právech.

Po první, formalizovanější části výslechu je osoba, proti níž se řízení vede, vyslechnuta k meritu projednávané věci. Nejprve jí musí být umožněno k projednávané věci souvisle uvést vše, co pokládá za vhodné a podstatné. V této monologické části by do výpovědi vyslýchaného mělo být vyslychajícím, případně dalšími osobami, zasahováno co nejméně. Teprve až vyslýchaný dokončí svou souvislou výpověď, mohou orgán činný v trestním řízení, a následně rovněž další osoby, pokud se výslechu účastní³⁰, pokládat vyslýchanému otázky k odstranění rozporů ve výpovědi, k podrobnějšímu objasnění jím uvedených skutečností, případně k doplnění informací, které vyslýchaný sám neuvedl v monologické části.

O průběhu celého výslechu se pořizuje protokol, o němž podrobněji pojednává kapitola 2.3. Vyslýchanému je protokol po skončení výslechu předložen k nahlédnutí, může proti jeho obsahu vznášet námítky a požadovat jeho doplnění. I tyto skutečnosti by v něm měly být zachyceny. Finální znění protokolu o výslechu vyslýchaný stvrdí svým podpisem.

1.1.4 Doznání a odvolání výpovědi

Ústavní soud konstatoval³¹, že je výlučným právem (*a contrario* nikoliv povinností) osoby, proti níž se řízení vede, se k činu, který je jí kladen za vinu, doznat. Záleží vždy jen a pouze na jejím uvážení a na strategii, kterou ke své obhajobě zvolí.

Pakliže svého práva doznat se využije, lhostejno, zda je doznání pravdivé či nepravdivé, nezbavuje to v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 trestního řádu orgány činné v trestním řízení povinnosti obstarat další důkazy svědčící jak ve prospěch, tak v neprospěch dané osoby, zkrátka ke zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Tato zákonná povinnost vyplývající z vyhledávací zásady je zcela logická. Osoba, proti níž se řízení vede, může mít nejrůznější motivaci doznat se k činu nepravdivě, ať už v úmyslu chránit pravého pachatele, nebo třeba s cílem zakrýt závažnější, skutečně spáchanou trestnou činnost. Zároveň má právo kdykoliv svou výpověď, a tedy i své doznání, odvolat. Bylo-li by v takovém případě doznání jediným důkazem, neboť orgány činné v trestním řízení považovaly po doznání domnělého pachatele obstarání dalších důkazů prokazujících jeho vinu za

³⁰ Obhájce, obhájci spoluobviněných, případně státní zástupce či soudce.

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2001, sp. zn. Pl. ÚS 29/2000, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 236/2001 Sb.

nadbytečné, v řízení před soudem by soud jistě neměl jinou možnost než obžalovaného obžaloby zprostit.

1.1.5 Právo nevypovídat

Výslech osoby, proti níž se řízení vede, je výslechem poměrně specifickým. Pakliže je osoba, proti níž se řízení vede, totožná s pachatelem³² trestného činu, zpravidla³³ bude mít o trestném činu a jeho spáchání nejpřesnější paměťovou stopu.³⁴ Z povahy věci má však tato osoba, na rozdíl od dalších osob zúčastněných na řízení, zároveň osobní zájem na výsledku řízení – její neúspěch v řízení vede k uložení trestních sankcí proti její osobě. Její výpověď má proto v trestním řízení dvojí funkci, jednak je důkazním prostředkem, jednak slouží jako prostředek obhajoby její osoby³⁵ a je potřeba k ní v tomto kontextu přistupovat.

Většina vyspělých demokratických států, Českou republiku nevyjímaje, ve svých trestních řádech výslovně zakotvuje zásadu *nemo tenetur se ipsum accusare*³⁶, neboli zákaz donucení k sebeobviňování. Tato zásada se v trestním řízení projevuje v mnoha rovinách, v daném kontextu ji na zákonné úrovni najdeme upravenou v ustanovení § 92 odst. 1 trestního řádu, a dále v ustanovení § 33 odst. 1 trestního řádu. Konkrétně ve výslechové praxi se pak projevuje tím, že osoba, proti níž se řízení vede, nesmí být jakkoliv nucena vypovídat, tím spíše nesmí být nucena uvádět skutečnosti ve svůj neprospěch, či se ke spáchání činu dokonce doznat. Jak konstatoval Ústavní soud³⁷, na právu nevypovídat nelze obviněného zkrátit ani v případě, že se orgán činný v trestním řízení snaží zjistit skutečnosti svědčící ve prospěch obviněného.

V judikatuře Evropského soudu pro lidská práva přesto objevíme případy, kdy odmítnutí vypovídat, soudy posoudily v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení John Murray proti Spojenému království Evropský soud pro lidská práva uzavřel, že odsouzení by nemělo být založeno výlučně (ani převážně) na mlčení obžalovaného, případně na jeho odmítnutí vypovídat či odpovědět na položenou otázku. Současně ovšem reflektoval, že v případech, které si vyžadují

³² Pachatelem je dle ustanovení § 22 trestního zákoníku osoba, která svým jednáním naplní znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.

³³ Nebudou-li v době spáchání činu její rozpoznávací a/nebo ovládací schopnosti snižené či úplně vymizelé.

³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 398.

³⁵ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1395.

³⁶ Čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který je speciálním k čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 2005, sp. zn. I. ÚS 402/05.

vysvětlení obžalovaného, nelze zabránit soudu vzít při hodnocení přesvědčivosti usvědčujících důkazů v úvahu mlčení obžalovaného. Uzavírá proto, že právo obžalovaného mlčet nemusí nutně znamenat, že mlčení nebude mít pro obžalovaného žádné negativní důsledky. Zda bude takovým postupem soudu porušeno právo obžalovaného zakotvené v článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, je nutné posuzovat v kontextu všech okolností případu, zejména pak s ohledem na podmínky, za kterých byly takové závěry dovozeny, váhu, kterou národní soudy mlčení přikládaly při hodnocení důkazů a míru donucení vzhledem k dané situaci.³⁸ Evropský soud pro lidská práva v případě J. Murrayho dospěl k závěru, že jeho právo na spravedlivý proces porušeno nebylo, neboť jeho odsouzení bylo vedle jeho mlčení založeno i na dalších, byť nepřímých důkazů.

Naopak ve věci Telfner proti Rakousku³⁹ Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru o porušení práva na spravedlivý proces v případě, kdy rakouské soudy mlčení obviněného považovaly za usvědčující důkaz.

Telfner byl rakouskými soudy shledán viníkem dopravní nehody, přičemž orgány činné v trestním řízení proti němu byly schopny shromáždit pouze nepřímé důkazy. Na jeho vinu usuzovaly ze skutečnosti, že auto, které chodkyni srazilo, používal převážně právě Telfner, a že celou noc v den, kdy se v nočních hodinách dopravní nehoda stala, prokazatelně nebyl doma. Poškozená ovšem nebyla schopná Telfnera identifikovat jako řidiče vozidla. Telfner před soudem prohlásil svou nevinu⁴⁰ a odmítl vypovídat. Jeho matka a sestra rovněž odepřely výpověď.

Evropský soud pro lidská práva v tomto případě odmítl, že by z toho, že Telfner odmítl vysvětlit, kde se v době dopravní nehody nacházel, a kdo jiný mohl auto řídit, mohlo být usuzováno na jeho vinu. Takový postup rakouských soudů označil za nepřípustné přenášení důkazního břemene na obviněného, neboť orgány činné v trestním řízení nepředložily dostatečně přesvědčivé usvědčující důkazy, ve vztahu k nimž by mlčení obviněného mohlo jít k jeho tíži.

Závěry Evropského soudu pro lidská práva převzal i český Ústavní soud, když s odkazem na výše citovanou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva konstatoval, že „*Přičítat mlčení*

³⁸ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. února 1996, stížnost č. 18731/91, ve věci J. Murray proti Spojenému království. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57980>.

³⁹ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. března 2001, stížnost č. 33501/96, ve věci Telfner proti Rakousku. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59347>.

⁴⁰ *Pleaded not guilty*.

*obžalovanému k tíži je tedy možné pouze v případě, že vina obžalovaného je náležitě podložena provedenými důkazy a mlčení toliko posiluje důkazní hodnotu usvědčujících důkazů.*⁴¹

1.1.6 Právo nemluvit pravdu

Právo osoby, proti níž se řízení vede, lhát, uvádět zavádějící, nepřesné nebo neurčité skutečnosti není výslovně zakotveno v právních předpisech na mezinárodní, regionální, ani unijní úrovni,⁴² ostatně výslovnou úpravu neznají ani vnitrostátní české zákony. Toto právo se tak dovozuje jednak z nemožnosti osoby, proti níž se řízení vede, spáchat trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle ustanovení § 346 trestního zákoníku (neboť k naplnění skutkové podstaty je třeba speciálního subjektu – osoby v postavení svědka či znalce, *a contrario* tedy subjektem nemůže být osoba, proti níž se řízení vede). Jednak je právo nevyprávět pravdu návazně dovozováno taktéž ze zákonem vymezeného rozsahu poučení obviněného a svědka.⁴³

V české aplikační praxi však toto právo nebývá jakkoliv rozporováno, ostatně Nejvyšší soud ČSSR již v roce 1968 v případě obviněného z vraždy ženy v psychiatrické léčebně, který nejprve svou vinu popíral, opakovaně měnil svou výpověď, dokonce se i částečně doznal a toto své doznání následně odvolal, judikoval, že „*Je v rozporu se základními principu [sic!] trestního řádu usuzovat na vinu, zatím neprokázanou, z toho, [...] že popíral určité skutečnosti, že záměrně vypovídal nepravdu nebo líčil spáchaný skutek v různých obměnách se záměrem svést vyšetřovatele na falešnou stopu apod. [...] Zejména nutno odmítnout, aby obviněnému bylo vytýkáno, že musel být "pracně usvědčován" nebo, že "v úmyslu zmást vyšetřovatele" si vymýšlel nepravdivé skutečnosti apod.*“⁴⁴

Osobě, proti níž se řízení vede, tak nehrozí trestněprávní postih, pokud v rámci své výpovědi nevypráví pravdu, eventuálně zamlčí podstatné skutečnosti. Z výše nastíněných důvodů totiž nemůže spáchat trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle ustanovení

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2011, sp. zn. IV. ÚS 583/11.

⁴² PROVAZNÍK, Jan. 2019. *Trestněprávní meze lži při obhajobě v trestním řízení*. Advokátní deník. [Online] 12. května 2019. [Cit.: 22. května 2021]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/06/12/trestnepravni-meze-lzi-pri-obhajobe-v-trestnim-rizeni-2/>.

⁴³ Srov. ustanovení § 91 odst. 1 trestního řádu o rozsahu poučení obviněného a ustanovení § 101 odst. 1 trestního řádu o poučení svědka.

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9. dubna 1968, sp. zn. 7 Tz 11/68, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 8/1968, pod č. R 38/1968 tr. (in: beck-online. [Online] [Cit.: 12. června 2021.] <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojwhbpxexzthbpxi4q&groupIndex=0&rowIndex=0>).

§ 346 trestního zákoníku. Ačkoliv tedy nepravdivá výpověď osoby, proti níž se řízení vede, nemá pro tuto osobu bezprostřední negativní procesní důsledky, v případě shledání některého jejího tvrzení jako nepravdivého v kontextu dalších provedených důkazů nutně dojde k oslabení její věrohodnosti.

V této souvislosti je proto nezbytné, aby soud zkoumal motivaci dané osoby vypovídat nepravdivě, a ve vztahu k jakým skutečnostem takto nepravdivě vypovídala. Pokud by na základě jednoho nepravdivého tvrzení paušálně odmítl jako nepravdivou celou její výpověď, pak by porušil její právo na obhajobu, a v širším smyslu její právo na spravedlivý proces.

Mandák⁴⁵ se zabýval otázkou, zda je, zejména s ohledem na stavovské předpisy, přípustné, aby obhájce osobě, proti níž se řízení vede, v rámci procesní strategie doporučoval lhát. Dospívá k závěru, že pokud jej pouze upozorní na procesní přípustnost takového postupu bez jakéhokoliv ponoukání k jeho využití, je tento postup přípustný. Doporučení obhájce vypovídat nepravdivě však již považuje za nepřípustné.

Lze jistě uzavřít, že vytváření a případně rovněž předkládání falešných důkazů je v rozporu s profesní etikou a rovněž se zákonem⁴⁶. Ve vztahu k nepravdivému tvrzení ovšem dle autorky nelze dojít k tak paušálním závěrům.

Zpracování právní analýzy potenciálních procesních strategií, včetně předložení alternativního, byť nepravdivého, zdůvodnění již existujících důkazů obhájcem, se zohledněním všech potenciálních rizik pojících se s užitím každé jednotlivé strategie nelze dle autorky považovat za nepřípustné ani v případě, že v závěru této analýzy obhájce odůvodněně vyhodnotí právě takovou procesní strategii jako nejúčelnější.

Konečná volba procesní strategie zůstane osobě, proti níž se řízení vede, avšak ze strany obhájce jí budou poskytnuty úplné a ucelené informace o jejích procesních možnostech. Pokud, jak již bylo uvedeno výše, bude obhájce i v případě vymyšlení alternativní verze o skutkovém ději pracovat pouze se skutečně existujícím důkazy a nebude nezákonně vytvářet důkazy nové, nemělo by takové jednání být považováno za nepřípustné. Procesní důsledky odhalení nepravdivosti výpovědi osoby, proti níž se řízení vede, nese sama tato osoba, a nemělo by jí proto být upřeno právo na poskytnutí všech potřebných informací k učinění takového rozhodnutí.

⁴⁵ MANDÁK, V. *Meze trestní obhajoby*. Bulletin-advokacie.cz. [Online] Česká advokátní komora, 10/2003. [Cit.: 26. února 2022], s. 37. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_10.pdf.

⁴⁶ Přečin maření spravedlnosti podle ustanovení § 347a trestního zákoníku.

Ve vztahu k nepravdivé výpovědi je vhodné zmínit ještě náleží Ústavního soudu ze dne 22. června 2016, sp. zn. I.ÚS 520/16. V tomto řízení Ústavní soud přezkoumával rozhodnutí obecných soudů v případě muže, který byl stíhán pro trestný čin křivého obvinění podle ustanovení § 345 trestního zákoníku, kterého se měl dopustit nepravdivým trestním oznámením.

Jedinými důkazy o skutkovém ději byly výpovědi revizora a přítomné hlídky policie, kteří se na obžalovaném měli dopustit trestných činů, a výpověď obžalovaného, přičemž tyto byly ve vzájemném rozporu. Obecné soudy se přiklonily k výpovědím revizora a policistů, přičemž jádrem argumentace soudů v odůvodnění byla skutečnost, že tito vypovídali jako svědci a tedy měli na rozdíl od obžalovaného povinnost vypovídat pravdu⁴⁷. Ústavní soud tento postup obecných soudů odmítl mimo jiné s odůvodněním, že „*hrozba sankce v případě křivé výpovědi nemůže být dostatečným argumentem ani proto, že při jeho připuštění by nebylo třeba dále zkoumat věrohodnost výpovědi žádného svědka v žádném případě, což samozřejmě nelze akceptovat*“⁴⁸.

Toto rozhodnutí je nepochybně správné, neboť nelze paušálně usuzovat na nepravdivost výpovědi osoby, proti níž se řízení vede. Stejně jako je osoba, proti níž se řízení vede, presumována nevinnou až do doby vynesení pravomocného odsuzujícího rozsudku, stejně by měla být presumována rovněž pravdivost její výpovědi. Jak ostatně zdůraznil i Ústavní soud v citovaném nálezu, rovněž svědci, kteří jsou přímými aktéry projednávané skutečnosti (ale nejen oni), mohou být zainteresováni na výsledku řízení stejnou měrou jako osoba, proti níž se řízení vede, a proto by jejich výpovědi měly být postaveny na roveň a na jejich pravdivost a věrohodnost by mělo být usuzováno až s ohledem na další provedené důkazy.

1.1.7 Donucování k výpovědi

Trestní řád zcela ve shodě s mezinárodními dokumenty⁴⁹ zakazuje přípustnost jakéhokoliv důkazu získaného nezákonným donucením nebo pohrůzkou takového donucení, tedy i jakkoliv psychicky či fyzicky vynucená výpověď je dle českého právního řádu absolutně neúčinným důkazem, jehož vadu nelze zhojit. Zákon sám neposkytuje definici pojmu donucení či jeho pohrůžky, jeho interpretace je tak ponechána právní praxi a judikatornímu vymezení.

⁴⁷ V opačném případě by se vystavili trestnímu stíhání pro přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ustanovení § 346 trestního zákoníku.

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2016, sp. zn. I.ÚS 520/16, odst. 34.

⁴⁹ Především čl. 15 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

Ve spojitosti s nezákonně vynucenou výpovědí je jistě snáze představitelné donucení zásahem do fyzické integrity vyslychaného. V této souvislosti je vhodné zmínit náleží Ústavního soudu ze dne 11. června 2002, sp. zn. II.ÚS 291/2000, ve kterém Ústavní soud s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva⁵⁰ konstatoval, že v případě, kdy dojde k náhlému zhoršení zdraví zadržené osoby, leží důkazní břemeno k prokázání, že újma na zdraví nebyla zadržnému způsobena policií, na orgánu činném v trestním řízení. Pokud se orgánu činnému v trestním řízení nepodaří spolehlivým způsobem vysvětlit původ takového zranění a vyvrátit pochybnosti o tom, že k němu došlo v souvislosti s prováděným úkonem (výslechem), je nutné výpověď takové osoby považovat za nepřijatelný důkaz získaný nezákonným donucením.

Za nátlak na psychiku vyslychaného, který dosahuje takové intenzity, že v něm soudy spatřovaly nezákonné donucení, lze považovat opakované provádění výslechu s cílem vynutit na vyslychaném doznání.⁵¹ Dalšími příklady z judikatorní praxe jsou výslech provedený bezprostředně po dlouhé⁵² eskortě k výslechu a rovněž dlouho trávající výslech.⁵³

V citovaném případě bylo donucení nepochybné z důvodu kombinace právě dlouhé eskorty a na ni bezprostředně navazujícího, asi 6 hodin trávajícího, výslechu. Lze nicméně uzavřít, že i každá z těchto skutečností samostatně by, v případě, že by nebyla odůvodnitelná neodkladností, případně jinými důvody hodnými zvláštního zřetele, založila absolutní neúčinnost důkazu získaného takto provedeným výslechem.

Jak již bylo uvedeno výše, trestní řád neobsahuje výkladové ustanovení, které by pojem nezákonného donucení nebo jeho hrozbu definoval. I s ohledem na výše citované příklady je však nutné konstatovat, že není dost dobře možné vytvořit komplexní a ucelený taxativní výčet skutkových okolností, které uvedené pojmy naplní. Demonstrativní výčet, obsahující kupříkladu právě výše uvedené, by byl, i s ohledem na stáří odkazované judikatury a s tím související její

⁵⁰ Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. května 2000, stížnost č. 30210/96, ve věci Velikova proti Bulharsku. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/771E4621BBC506DAC125830F00439E48/\\$file/Velikova%20proti%20Bulharsku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/771E4621BBC506DAC125830F00439E48/$file/Velikova%20proti%20Bulharsku_rozsudek.pdf?open&).

⁵¹ Směrnice pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. září 1966, sp. zn. Pls 6/66, obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9. dubna 1968, sp. zn. 7 Tz 11/68, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 8/1968, pod č. R 38/1968 tr. (in: beck-online. [Online] [Cit.: 27. února 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojwhbpxezthbpxi4q&groupIndex=0&rowIndex=0>).

⁵² V citovaném případě se jednalo o dvoudenní eskortu, z toho několik hodin byl obviněný eskortován v poutech.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. března 1989, sp. zn. 7 To 1/89, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 4-5/1990, pod č. R 25/1990 tr. (in: beck-online. [Online] [Cit.: 27. února 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojzgbpxezsgvpxi4q>).

horší dostupnost široké veřejnosti, možná užitečný, leč by, dle názoru autorky, nadbytečně zaplevelil právní předpis přílišnou kazuistikou.

1.1.8 Přípustnost důkazů získaných na základě nezákonné výpovědi

Jistým úskalím může být využití nezákonně získaných informací orgány činnými v trestním řízení k vyhledání dalších důkazů. V kontextu angloamerické doktríny plodů z otráveného stromu⁵⁴ by jakékoliv důkazy opatřené na základě nezákonného důkazu nebylo možné v řízení před soudem použít, tedy by k nim nemohlo být přihlíženo. V kontextu práva kontinentálního, a ještě konkrétněji práva českého, je vedena polemika o rozsahu aplikace této doktríny, především, zda absolutně neplatný důkaz způsobuje absolutní neplatnost všech důkazů na jeho základě získaných stejně jako v angloamerickém právním světě, nebo zda „otráví“ pouze bezprostředně následně opatřený důkaz.

Evropský soud pro lidská práva v řízení Gäfgen proti Německu do jisté míry odmítl závěr, že je třeba za všech okolností shledat nepřipustnými všechny důkazy, jejichž původ lze, byť ne bezprostředně, dovést v nezákonném důkazu.

Soud konkrétně uvedl, že *„Zákaz používání vyšetřovacích metod porušujících článek 3⁵⁵ a účinná ochrana jednotlivců před nimi také vyžadují zpravidla vyloučit v procesu reálné důkazy, které byly získány jako důsledek porušení článku 3, i když jsou takovéto důkazy více vzdáleny od porušení článku 3 než důkazy „vypáčené“ bezprostředně jako důsledek porušení tohoto článku. Jinak se proces jako celek stává nespravedlivým. Soud však konstatoval, že jak spravedlivost trestního procesu, tak i účinná ochrana absolutního zákazu podle článku 3 v tomto kontextu jsou ohroženy pouze tehdy, jestliže bylo dokázáno, že porušení článku 3 mělo vliv na výsledek řízení proti obžalovanému, tj. dopad na jeho odsouzení či trest.“⁵⁶* Herczeg návazně shrnuje, že dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je *„při hodnocení přípustnosti*

⁵⁴ *Fruit of the poisonous tree doctrine.*

⁵⁵ Článek 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod stanoví: *„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“*

⁵⁶ Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Gäfgen v. Německo (online): <https://sbirka.nsoud.cz/vyber/gafgen-proti-nemecku-rozsudek-velkeho-senatu-ze-dne-1-6-2010/> [cit. 2022-03-06]

důkazů třeba hodnotit (i) jak způsob, jakým byly důkazy získány, (ii) tak závažnost spáchaného činu.“⁵⁷

Tyto závěry bude bezpochyby možné do českého práva převzít ve vztahu k fyzickému či psychickému donucení dostatečné intenzity v případech objasňování závažné trestné činnosti.

Je nešťastné, že tato poměrně zásadní procesní otázka není zákonem výslovně vyřešena, a to i s ohledem na stěžejní základní zásadu trestního procesu zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 1 trestního řádu, a to zásadu řádného zákonného procesu. Možnost posuzovat každý případ individuálně v této konkrétní otázce může nést v krajním případě znaky libovůle soudu.

Problematicčnost kritérií naznačených Herczegem, podle kterých je přípustnost návazně získaných důkazů posuzována, autorka spatřuje především ve značně subjektivním vnímání závažnosti spáchaného činu. Není nastaveno žádné měřítko, podle kterého je závažnost poměřována. Je oním kritériem horní hranice trestní sazby, kterou lze osobě, proti níž se řízení vede, za trestný čin uložit? Byly by v takovém případě připuštěny důkazy získané nezákonným fyzickým donucením vysoké intenzity při objasňování každého zvláště závažného zločinu? Nebo měl by být klíčovým kritériem objekt, který je páchaným trestným činem zasahován, a tedy by důkazy získané na základě nezákonně získané výpovědi byly přípustné pouze při objasňování kupříkladu trestné činnosti proti životu a zdraví? Tyto otázky by si měl klást zákonodárce při zakotvení pevných pravidel pro (ne)připustnost důkazů získaných na základě absolutně nepřipustné výpovědi.

Druhé kritérium vymezené Herczegem, tedy způsob získání důkazu, je více závislé na konkrétních skutkových okolnostech, a to i s ohledem na posuzování nezákonného donucení k výpovědi v českém trestním procesu⁵⁸. Autorka má proto za to, že ve vztahu k posuzování tohoto kritéria by postačila rozvinutá judikatorní praxe, avšak ta v současné době absentuje.

Konečně je v souvislosti s touto problematikou nutné ještě jednou upozornit na skutečnost, že v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva, kdy i v případě získání výpovědi mučením lze za určitých okolností připustit důkazy získané právě takto, budou nejspíše důkazy získané na základě odpovědi na nezákonné kapciózní či sugestivní otázky bez dalšího přípustné.

⁵⁷ HERCZEG, Jiří. *Zásada „nemo tenetur“ a práva obviněného v trestním řízení*. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 1-2/2010. [Cit.: 6. března 2022], s. 38-47. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/3223/BA_1-2_2010_web.pdf.

⁵⁸ K tomuto blíže v kapitole 1.1.7.

I z tohoto důvodu je pro osobu, proti níž se řízení vede, jistě přínosné mít v řízení právní pomoc. Jednak jej může obhájce důkladně poučit, jednak může současně dohlédnout na zákonnost všech procesních úkonů, především pak výsledku svého klienta, a namítat nepřipustnost položené otázky bezprostředně po jejím položení vyslychajícím, aby na ni vůbec nemohlo být odpovězeno.

Neboť ne každá osoba, proti níž se řízení vede, má v trestním řízení obhájce, a současně lze sledovat trend v omezování důvodů nutné obhajoby⁵⁹, považuje autorka za nutné nastavit jasně daná pravidla přípustnosti důkazů opatřených na základě nezákonně získaného důkazu, ať už získaného nezákonným donucením, anebo například na základě nepřipustných otázek. Současně je však nutné nenastavit podmínky přípustnosti důkazů především z nepřipustných otázek příliš přísně, neboť ne vždy je položení sugestivní či kapciózní otázky úskokem ze strany orgánu činného v trestním řízení, ale může k němu dojít rovněž neúmyslně, pouhou nesprávnou formulací otázky.

Řešením by v takovém případě mohlo být zákonné zakotvení nepřipustnosti důkazů získaných na základě výpovědi získané nezákonným způsobem, pakliže takové porušení zákona, tedy nezákonné získání výpovědi, mělo vliv na výsledek řízení.

1.2 Výslech svědka

Svědkiem je „osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o skutečnostech, které vnímala svými smysly.“⁶⁰ Svědkem naopak nemůže být spoluobviněný v téže trestní věci.⁶¹ Pouze spoluobviněný, jehož věc byla vyloučena k samostatnému projednání a pravomocně rozhodnuta, bude v původním řízení vypovídat v postavení svědka se všemi právy a povinnostmi s tím souvisejícími.⁶²

⁵⁹ Novela trestního řádu – zákon č. 333/2020 Sb., který z ustanovení § 36 odst. 1 trestního řádu vypustil písm. d), sjednávání dohody o vině a trestu jako důvod nutné obhajoby.

⁶⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 405.

⁶¹ FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní: komentář*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 385.

⁶² Musí být poučen o právu nevypovídat, pakliže by si svou výpovědí mohl přivodit nebezpečí trestního stíhání, případně obnovu vyloučeného pravomocně skončeného řízení. Jako svědek však nemá právo lhát, neboť v tomto procesním postavení je trestně odpovědný za přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ustanovení § 346 trestního zákoníku. Pro spoluobviněného, jehož věc byla vyloučena k samostatnému projednání a pravomocně skončena je proto bezpochyby bezpečnější, pokud v původní trestní věci odmítne vypovídat. Soud, který rozhoduje o vyloučení věci k samostatnému projednání by měl při svém rozhodování brát v potaz i tuto skutečnost.

Tato dichotomie může komplikovat objasňování skupinové a organizované trestné činnosti, kdy spoluobviněný nemůže požívat ochrany ve stejné míře jako svědek, kupříkladu možnosti utajit svou totožnost a podobu jako utajený svědek, jak bude podrobně rozvedeno v dalších podkapitolách, a z tohoto důvodu může být méně ochotný vypovídat. Na spoluobviněné v tomto kontextu dopadá pouze ochrana ve smyslu zákona o zvláštní ochraně svědka, podle kterého rovněž spoluobviněný naplní zákonou definici ohrožené osoby⁶³ a může mu tak případně být poskytnuta ochrana ve smyslu tohoto zákona.

Jak zdůrazňuje Jelínek⁶⁴, svědek je osoba nezastupitelná, neboť jen ona sama může vypovědět, co svými smysly vnímala. Tím se také liší od znalce, neboť znalec podává svědectví o skutečnostech, o kterých se dozvěděl zprostředkovaně teprve v průběhu trestního řízení, a jež v rámci své odbornosti pro účely trestního řízení hodnotí a dává do souvislostí. Svědek má, na rozdíl od osoby, proti níž se řízení vede, povinnost mluvit pravdu a, pakliže nevyužije v zákonem stanovených případech svého práva odepřít výpověď, nic nezamlčet.

1.2.1 Právo odepřít výpověď

Výslech svědka je nejpoužívanějším důkazním prostředkem.⁶⁵ Svědek má zákonnou povinnost na předvolání se dostavit k výslechu a vypovídat o skutečnostech důležitých pro trestní řízení.⁶⁶ Povinnost vypovídat není absolutní, svědek má právo výpověď ze zákonných důvodů odepřít⁶⁷, ani to jej však nezbujuje povinnosti na předvolání se k výslechu dostavit.

Zákon rozlišuje právo odepřít výpověď a právo odepřít vypovídat. V ustanovení § 100 odst. 1 trestního řádu jde o situace, kdy svědek smí odepřít výpověď, je-li v jednom z taxativně vyjmenovaných vztahů vůči obviněnému v řízení, v jehož rámci má být vyslechnut.

V následujícím odstavci, tedy v ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu, pak zákon předvídá situaci, kdy je svědek vyslýchán v jednom trestním řízení, a svou výpovědí by mohl orgány činné v trestním řízení upozornit na skutečnosti, které by mohly vést k zahájení trestního stíhání

⁶³ Dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona o zvláštní ochraně svědka se „[z]a ohroženou osobu se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která podala nebo má podat vysvětlení, [...] nebo vypovídala či má vypovídat jako obviněný [...] podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení.“

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 405.

⁶⁵ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 17.

⁶⁶ Ustanovení § 97 trestního řádu.

⁶⁷ Na ústavněprávní úrovni je právo odepřít výpověď zakotveno v článku 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, na zákonné úrovni jsou pak důvody odepření výpovědi taxativně vyjmenovány v ustanovení § 100 trestního řádu.

jeho, nebo osob vůči němu v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by mohl pociťovat jako vlastní. Nejde tedy o potenciální zhoršení postavení obviněného v řízení, v němž svědek vypovídá, ale o zhoršení postavení v rámci jiného trestního řízení. Jak upozorňuje Púry⁶⁸, v druhém případě svědek musí vypovídat, může odepřít vypovídat jen vůči těm otázkám a v tom rozsahu, v jakém by mohl sebe nebo vyjmenované osoby ohrozit.

Ústavní soud judikoval⁶⁹, že ve druhém případě, tedy v případě odmítnutí vypovídat podle ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu, se ve většině případů nemůže jednat o právo absolutní, tedy o odepření výpovědi bez dalšího. Svědek by měl být schopen podrobit se alespoň monologické části výslechu, ve které může sám volit, které skutečnosti uvede, a které, s ohledem na hrozící nebezpečí, neuvede. Dle okolností pak již připadá v úvahu, aby s odkazem na ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu odmítl odpovědět na doplňující otázky vyslychajícího při dialogické části výslechu, nebo na některé z nich.

K odepření svědka vypovídat dle ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu se Ústavní soud vyjádřil i v recentním nálezu⁷⁰, ve kterém stěžovatelka napadla nesprávnou aplikaci výše zmíněného nálezu Ústavního soudu⁷¹ policejním orgánem. Stěžovatelka při podání vysvětlení uvedla, že jako uživatelka drog si opakovaně po dobu několika měsíců od obviněných, v jejichž trestním řízení byla vyslychána, kupovala pervitin. Následně proti ní bylo zahájeno samostatné trestní stíhání, ve kterém byla obviněna z distribuce pervitinu. V původní trestní věci, ve které dříve podávala vysvětlení, následně v procesním postavení svědka odmítla vypovídat s odkazem na ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu, neboť by mohla zhoršit své postavení v jiném řízení, ve kterém byla v procesním postavení obviněné. Tuto její argumentaci policejní orgán odmítl s odůvodněním, že není povinna odpovídat na otázky ohledně toho, jak dále nakládala s drogami opatřenými od obviněných, musí však odpovědět na otázku, zda si opatřila drogy právě od obviněných. Stěžovatelka přesto odmítla vypovídat, za což jí byla policejním orgánem uložena pořádková pokuta. Policejní orgán měl s odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 149/97 za to, že stěžovatelka nebyla oprávněna odepřít vypovídat.

Ústavní soud této ústavní stížnosti vyhověl, když konstatoval, že „*Pociťovala-li subjektivně stěžovatelka, že by jí uvedení dalších skutečností [nad rámec konstatování, že oba obžalované*

⁶⁸ PÚRY, František In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1472.

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. III. ÚS 1679/20.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97.

zná, avšak není s nimi v příbuzenském ani obdobném vztahu] v její svědecké výpovědi mohlo uškodit, a zároveň v daném případě objektivně nešlo o bezdůvodné odepření vypovídat, je důvod, který stěžovatelka uvedla, legitimní a dostatečný pro naplnění jejího práva podle § 100 odst. 2 trestního řádu [...]“.

Ústavní soud tak zpřesňuje závěry, ke kterým došel ve svém nálezu z roku 1997 a staví najisto, že, obecně vzato, právo svědka odepřít vypovídat není absolutní, avšak konkrétní skutkové okolnosti mohou být natolik rozličné, že v daném konkrétním případě se absolutním stát může. Taktéž je třeba zdůraznit, že jde o právo subjektivní, tedy orgán činný v trestním řízení nemůže hodnotit objektivní realitu, ale realitu pouze tak, jak se jeví danému konkrétnímu svědkovi.

Je ovšem zcela pochopitelné, že se skuteční pachatelé budou zdráhat využít práva odmítnout vypovídat, neboť by tím mohli orgány činné v trestním řízení upozornit na jejich dosud neodhalenou trestnou činnost. Místo odmítnutí vypovídat tak raději podají nepravdivou svědeckou výpověď. V případě, že se později ukáže, že projednávanou trestnou činnost sami spáchali, nebo se na ní podíleli jako spolupachatelé, dospěl Nejvyšší soud⁷² opakovaně k závěru, že v takovém případě nebudou trestně odpovědní za přečin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ustanovení § 346 trestního zákoníku. Takové případy bude třeba posoudit jako formu obhajoby a projev zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*, zakotvené v ustanovení § 92 odst. 1 trestního řádu.

Jde o závěr zcela logický, neboť, jak bylo nastíněno v kapitole 1.1.5, k naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu je třeba speciálního subjektu – osoby v postavení svědka, přičemž svědkem může být pouze osoba odlišná od pachatele v širším slova smyslu.

1.2.2 Právní zastoupení svědka

Trestní řád výslovně upravuje možnost právního zastoupení osoby podávající vysvětlení⁷³ v první fázi trestního řízení, tedy při prověřování skutečností policejním orgánem. Jelikož však v trestním řádu absentuje výslovná úprava možnosti právního zastoupení svědka v době po zahájení trestního stíhání obviněné osoby, stávalo se, že advokát svědka nebyl k výslechu jeho

⁷² Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2019, sp. zn. 7 Tdo 1515/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2004, sp. zn. 11 Tcu 130/2004, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1968, sp. zn. 5 Tz 71/68.

⁷³ Ustanovení § 158 odst. 5 trestního řádu.

klienta v postavení svědka policejním orgánem připuštěn. Tento výkladový spor byl odstraněn až Ústavním soudem, který nyní ustáleně judikuje⁷⁴ právo svědka na právní pomoc advokáta.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 386/04 předně připomíná ústavně zaručené právo na právní pomoc, zakotvené v článku 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, které je svým charakterem nadřazené zákonné úpravě. Pouze za podmínky, že by absolutní výkon práva na právní pomoc mohl omezit jiné ústavní právo, by bylo možné, na základě výsledku testu proporcionality, takové právo omezit obecnou právní úpravou. Jelikož však obecná úprava právo na právní pomoc svědkovi neupravuje, nelze dospět k závěru, že svědek takové právo nemá.⁷⁵

Když dříve Ústavní soud rozhodoval v podobné věci⁷⁶, konkrétně o právu na právní pomoc osoby, která podává vysvětlení, trestní řád ještě takové osobě právo na právní pomoc výslovně nepřiznával.⁷⁷ I přesto, s odkazem na článek 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod Ústavní soud toto právo dovedl.

V řízení vedeném pod sp. zn. II. ÚS 386/04 policejní orgán argumentoval mimo jiné nestejným postavením osoby podávající vysvětlení a svědka. Osoba podávající vysvětlení je podle policejního orgánu v nejistém postavení, když není přesně vymezeno, v jaké věci bude vysvětlení podávat, v jakém rozsahu, a co je účelem takového podání vysvětlení. Přestože je taková osoba poučena o svých právech, zejména o právu odmítnout vypovídat, nemůže být poučena o tom, jak může být s její výpovědí naloženo. V krajním případě může být na základě jí podaného vysvětlení proti ní dokonce zahájeno trestní stíhání. Z osoby podávající vysvětlení by se tak bezprostředně po podání vysvětlení stala osoba obviněná, jejíž právo na obhajobu je nesporné, a tak je spíše třeba osobě podávající vysvětlení umožnit využití právní pomoci advokáta. Popsanou diferenciaci však Ústavní soud odmítá, když upozorňuje, že stejným způsobem lze obvinít ze spáchání trestného činu i svědka.

Pro úplnost přistoupil v citovaném nálezu Ústavní soud ke srovnání práv a povinností svědka a osoby podávající vysvětlení: „*Oba mají povinnost vypovídat [§ 97 a § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř.], dostavit se k orgánu činnému v trestním řízení, resp. strpět předvedení (§ 98 a § 158 odst. 6*

⁷⁴ Kromě níže citovaného nálezu Ústavního soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04, dále třeba nálezu Ústavního soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. I. ÚS 734/04.

⁷⁵ Nálezu Ústavního soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04.

⁷⁶ Nálezu Ústavního soudu ze dne 5. června 1996, sp. zn. II. ÚS 98/95.

⁷⁷ Právo osoby podávající vysvětlení na právní pomoc advokáta bylo v českém právu poprvé upraveno novelou trestního řádu, zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. ledna 2002. Nejprve bylo upraveno v ustanovení § 158 odst. 4 trestního řádu, po jedné z dalších novelizací, konkrétně zákonem č. 459/2011 Sb., bylo s účinností od 1. ledna 2012, přesunuto do odstavce 5 citovaného ustanovení.

tr. ř.), mohou být sankcionováni pořádkovou pokutou (§ 66 tr. ř.) a pro oba platí stejné podmínky z hlediska povinnosti mlčenlivosti (§ 99 a § 158 odst. 7 věta první tr. ř.). Na druhé straně mají shodná práva, a to odepřít výpověď (§ 100 a § 158 odst. 7 věta druhá tr. ř.), na svědečné (§ 104 a § 185 odst. 9 tr. ř.) a na poskytnutí ochrany (§ 55 tr. ř.). V rovině základního práva mají svědek i osoba podávající vysvětlení právo, aby byla státní moc vůči nim uplatňována jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon [čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a čl. 2 odst. 2 Listiny], právo činit vše, co není zákonem zakázáno (čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny), právo odepřít výpověď (čl. 37 odst. 1 Listiny), právo na tlumočnicka (čl. 37 odst. 4).⁷⁸

Osoba podávající vysvětlení i osoba v postavení svědka tak mohou u výslechu využít právní pomoci advokáta. Advokát poskytující osobě právní pomoc při výslechu však nemá stejná práva jako právní zástupce poškozeného či zúčastněné osoby, ani jako obhájce. Nemůže proto například klást svědkovi otázky, nemůže se ani účastnit výslechů a dalších úkonů osob, které nejsou jeho klientem. Při samotném výslechu jeho klienta (osoby podávající vysvětlení či svědka), analogicky k právním zástupcům a obhájcům, nemůže svému klientovi radit, jak odpovědět na již položenou otázku. Jeho rolí je tak především podrobně svého klienta poučit o jeho právech, dohlédnout na zákonnost prováděných úkonů, a eventuálně být přítomen pro případné konzultace s klientem (například zda má využít svého práva nevypovídat).

Při hlavním líčení pak svědkovi potřeba právní pomoci odpadá, neboť, na rozdíl od přípravného řízení, zde již v postavení tzv. nestranného třetího stojí nezávislý soud, který dohlíží na zachování svědkových práv. Svědek si samozřejmě může advokáta přizvat, aby se soudního jednání zúčastnil, nicméně advokát v takovém případě nemá v řízení před soudem žádná práva a soudní jednání může pouze sledovat jako veřejnost.

1.2.3 Specifika výslechu určitých svědků

Výslech určitých typů osob má, s ohledem na jejich fyzické či mentální subjektivní dispozice, svá specifika. Jednak je v případě takových osob třeba zohlednit jejich fyzický stav, tedy jejich schopnost vnímat, a jednak jejich schopnost pochopit vnímaný skutkový vjem a správně jej popsat.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04.

Současně, neboť může být výslech prováděný orgánem činným v trestním řízení, i s ohledem na častou mentální nedostatečnost, ať už z důvodu věku, nebo mentálního postižení, pro takové osoby velkým stresorem, je třeba jej provádět šetrným způsobem a s určitými modifikacemi oproti běžnému výslechu dospělých osob.

1.2.3.1 Specifika výslechu dětí

Děti jsou první specifickou skupinou svědků. Největší roli u nich hraje jejich nedostatečný mentální vývoj. V obecné rovině mají omezenou, respektive zkreslenou schopnost vnímání, nedostatečné rozumové schopnosti vnímané vjemy pochopit a následně vyhodnotit jako nestandardní, škodlivé. Současně, zejména u dětí mladšího věku, je další významnou překážkou jejich nedostatečná slovní zásoba, kdy ještě neznají slova, kterými by mohly dostatečně výstižně pojmenovat vnímané vjemy. Konečně děti snadněji podléhají sugesci. Dospělé vnímají jako autority, kterým se chtějí zavděčit. Jak podotýká Matiašek a kol., „*dítě je instinktivně náchylné přizpůsobit výpověď tomu, kdo ji chce slyšet*“⁷⁹.

V kontextu odlišné úrovně vnímání Matiašek a kol. poukazuje na nejvýznamnější aspekty, kdy děti vnímají dění kolem sebe v jistém smyslu svérázně. Nezřídka je zaujme dění pro dospělého zcela nezajímavé, zaujmou je spíše vjemy, které jsou pro ně nové, případně mají vazbu k jejich zájmům. Jejich pozornost je těkavá, jak rychle vzniká, tak stejně rychle ji upoutá další odlišný vjem. Jsou schopny vnímat současně asi jen polovinu prvků, které je schopen vnímat dospělý. S ohledem na nedostatek jejich zkušeností podávají nejméně spolehlivě údaje o čase a prostoru.⁸⁰

Stejně svérázná je dětská paměť, kdy nové dojmy velmi rychle překrývají vjemy starší, a mezery v paměti snadno doplňují a nahrazují buď zážitky z jiných, nesouvisejících situací, anebo obrazy jejich vlastní představivosti.⁸¹

Matiašek a kol. s odkazem na Gropheho⁸² uvádí 4 ukazatele, při kterých by měl vyslychající zpozornět a podle kterých by měl odhalit, že dítě bylo ovlivněno, vypovídá nepravdu, ba dokonce lže, eventuálně že nevypovídá to, co vnímalo vlastními smysly. Prvním ukazatelem je užití výrazů, které jsou pro slovník dítěte v ostatních ohledech nestandardní, druhým, že při

⁷⁹ MATIÁŠEK, Jan, SOUKUP, Jaroslav, BÁRTA, Bohumil. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968, s. 55.

⁸⁰ Op. cit., s. 45-47.

⁸¹ Op. cit., s. 47-48.

⁸² Op. cit., s. 52.

opakování výpovědi dítětem je jeho výpověď čím dál podrobnější, dále že určitou skutečnost popisuje více dětí téměř, nebo zcela totožně, a konečně že nepravda či dokonce lež ve výpovědi dítěte má logické mezery, neboť dítě ještě není schopno vymyslet si komplexní nepravdivou skutečnost, do které logicky zapadají všechny detaily.

Děti jsou právním řádem nazírány jako ohrožená skupina, kterou je potřeba i při výsleších v co největší možné míře chránit. Právní rámec výslechu dětí zakládá především ustanovení § 102 trestního řádu. Provádění výslechu je nutné přizpůsobit věku dítěte a jeho rozumovým schopnostem, a provádět jej tak, aby oživování vzpomínek při výslechu negativním způsobem co nejméně ovlivnilo jeho duševní a mravní vývoj. Především by měl být výslech proveden tak, aby jej, pokud možno, nebylo nutné opakovat, byť i v tomto ohledu bývá v praxi přístup orgánů činných v trestním řízení, jak uváděl jeden z oslovených advokátů, někdy liknavý.

Při výslechu osoby mladší 18 let může nezletilému klást otázky pouze orgán činný v trestním řízení, tedy nikoliv obhájce či další osoby, které se výslechu účastní. Tito mohou otázky pokládat právě jen jeho prostřednictvím. Tímto způsobem by mělo být zajištěno, že kupříkladu obviněný či jeho obhájce nebudou klást dítěti nevhodně formulované otázky nebo otázky kladené agresivní formou, jejímž hlavním cílem je dítě manipulovat či zastrašit, čímž by mohla být dále prohlubována újma dítěte.⁸³

Další zárukou, že budou dostatečně šetřena práva dítěte, je přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně jiné osoby mající zkušenost s výchovou mládeže, při výslechu. Zákon připouští, avšak nevyžaduje, přítomnost rodiče dítěte u výslechu, a to tehdy, může-li to přispět k jeho správnému provedení. Matiašek a kol.⁸⁴ ovšem upozorňuje, že přítomnost rodiče při výslechu dítěte je ku prospěchu prováděného úkonu spíše výjimečně.

Délka trvání výslechu by měla být spíše kratší, a to s ohledem na omezenou schopnost dětí se soustředit⁸⁵ a s tím související rychle postupující únavu a vyčerpání. Kubík s odkazem na Kubíkovou⁸⁶ uvádí, že výslech dětí od 5 let věku by neměl trvat déle než asi 15 minut, a výslech 12 – 15letých dětí maximálně 30 minut. Byť je samozřejmě doba, po kterou je dítě schopné se soustředit, vždy individuální, vyslyšající by měl na dítěti sledovat případné projevy únavy, jako

⁸³ Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

⁸⁴ MATIÁŠEK, Jan, SOUKUP, Jaroslav, BARTA, Bohumil. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968, s. 56-58.

⁸⁵ Vizte výše k rotžekanosti dětské pozornosti.

⁸⁶ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 166-167.

je zívání, klížení očí a podobně, a v případě, že se dítě jeví unavené, výslech co nejrychleji ukončit.

S rostoucím věkem dítěte budou odlišnosti jeho mentálních projevů od projevů dospělého čím dál menší, například ve vztahu ke vnímání plynutí času a orientaci v prostoru. Děti okolo 15. roku věku již mají schopnost vnímání rozvinutou téměř stejně jako dospělí, avšak významnou roli v jejich psychice hraje nástup puberty a tzv. období vzdoru, kdy dítě odmítá spolupracovat s autoritami bez zjevného vnějšího důvodu.

Vyslýchající by měl výslech vést velice šetrně, zejména při výslechu mladších dětí využít speciálních výslechových místností, o nichž blíže pojednává kapitola 2.1.2, a vyjadřovat se způsobem, kterému je dítě schopno porozumět, a to i za cenu drobné terminologické nepřesnosti.

I přes vše výše uvedené by vyslýchající neměl podlehnout soucitným pocitům a naopak měl zůstat ostražitý a mít na paměti, že i dítě nemusí vždy vypovídat pravdu.

1.2.3.2 Specifika výslechu seniorů

Pro seniory je typické postupné zhoršování funkce smyslových orgánů, především zraku a sluchu, což zákonitě vede k vytváření nepřesných a neúplných paměťových stop. Zhoršuje se rovněž jejich schopnost uložit si, uchovat a následně znovuvybatvat paměťové stopy. Je proto zcela běžné, že zatímco si senior bez problémů v detailu vybaví zážitky z mládí, o kterých je schopen v podrobnostech vyprávět, rozpomínání na situace, které prožil v nedávné minulosti v řádu dnů a týdnů mu může činit daleko větší obtíže a jeho vzpomínky velmi pravděpodobně nebudou dosahovat takové míry detailu.⁸⁷

Stejně jako se snižuje jejich mobilita a zpomalují reflexy, zpomaluje se i jejich myšlení. To se projevuje například v prodloužení jejich reakční doby pro bezprostřední reakce na podněty, nebo v obšírnosti vyprávění. Hůře udržují přímou myšlenkovou linii, snáze podléhají asociacím spojením, což činí jejich vyprávění rozvětveným a obtížnějším k pochopení. V kombinaci se zhoršenou krátko- a střednědobou pamětí to pak nezřídka vede k tomu, že senior v polovině věty zapomene myšlenku a větu nedokončí.

Stejně jako děti, tak i senioři jsou osobami se zvýšenou sugestibilitou a snahou svou výpověď co nejvíce vyhovět. Nejsnáze jsou ovlivnitelní svými blízkými, tedy osobami, které

⁸⁷ MATIÁŠEK, Jan, SOUKUP, Jaroslav, BÁRTA, Bohumil. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968, s. 64-67

znají a kterým důvěřují, a dále osobami, které subjektivně vnímají jako autority. Na rozdíl od dětí jsou však méně důvěřiví k cizím lidem.⁸⁸ Tato skutečnost je velmi důležitá i v souvislosti s výsledkem starých lidí.

Neboť senioři obvykle vnímají orgány činné v trestním řízení jako společenské autority, velmi snadno budou reagovat na sugestivní otázky, což může ovlivnit správnost, pravdivost a úplnost jejich výpovědi. Vyslýchající by proto měl být ještě obezřetnější než obvykle, aby staršího člověka v průběhu výsledku svým jednáním jakkoliv neovlivnil.

Současně by měl být vyslýchající trpělivý k projevům seniora, a jen velmi citlivě jej usměrňovat, pokud se ve své výpovědi odchýlí od projednávaného tématu.

Výslech seniora nemusí jen z důvodu věku probíhat ve speciální výslechové místnosti, v tomto ohledu vyšší věk neklade na vyslýchajícího speciální požadavky. Vyslýchající by však měl přihlídnout k typicky horším pohybovým schopnostem seniora a vyslýchat ho na místě dobře přístupném.

Využití výsledku prostřednictvím videokonference autorka nepovažuje za preferovanou volbu výsledku, byť v opodstatněných případech jistě není vyloučena. Jistým nedostatkem je v takovém případě horší kvalita zvuku, starší člověk tak může mít potíže vyslýchajícímu porozumět. Současně může tato forma výsledku, při které nemá senior přímý kontakt s vyslýchajícím, způsobovat tříštění pozornosti seniora, neboť na takovou formu komunikace není tolik zvyklý. S rozvojem digitalizace a zlepšující se počítačovou gramotností seniorů však bude tato překážka postupně spíše výjimkou. Dokud nedojde k rozvoji technologií a zlepšení počítačové techniky ve veřejném sektoru, tedy ve vybavení orgánů činných v trestním řízení, obtíže s porozuměním vlivem zhoršené kvality přenosu zvuku, a případně rovněž obrazu, spolu s horším sluchem a zrakem starých lidí, budou i nadále přetrvávat.

1.2.4 Utajený svědek

Institut utajeného svědka je jedním z významných nástrojů, pomocí kterých se orgánům činným v trestním řízení daří odhalovat, a především pak dokazovat, nejen organizovanou trestnou činnost. Smyslem tohoto institutu je ochránit svědka před možností jeho ovlivňování či zastrasování.

⁸⁸ Op. cit., s. 66-67

Pakliže je svědek vydírán či zastrašován, ať už samotným pachatelem, nebo osobami z pachatelova okolí, nepochybně může vyhodnotit, že právní sankce, která mu hrozí v případě křivé svědecké výpovědi, je pro něj méně závažná než to, čím je mu vyhrožováno v případě, kdy by jeho výpověď mohla přispět k odsouzení pachatele.

Zákonodárce se snaží správně vyvážit zájmy svědka⁸⁹ a zájmy osoby, proti níž se řízení vede⁹⁰. Je nezpochybnitelné, že utajením totožnosti svědka obviněný přijde o možnost zpochybnit výpověď takového svědka, například s odkazem na jeho věrohodnost. Úprava tohoto institutu v českém právním řádu proto doznala, mimo jiné zásahem Ústavního soudu, změn.

V původním znění, zaneseném do ustanovení § 55 odst. 2 trestního řádu novelou trestního řádu z roku 1993⁹¹ bylo možné při splnění zákonných podmínek oddělit osobní údaje svědka (jméno, příjmení a další) od trestního spisu a vést je odděleně tak, aby k nim měly přístup pouze orgány činné v trestním řízení.

Ústavní soud spatřoval tuto úpravu jako nevyhovující, neboť kromě již výše zmíněné nemožnosti obžalovaného zcela verifikovat pravdivost výpovědi a věrohodnost svědka jako takového zdůrazňoval ještě druhý aspekt, kterým je významně zasahováno do práv obhajoby. Tím bylo porušení zásady kontradiktornosti a zásady rovnosti stran řízení, neboť popsaná omezení pro stranu obžaloby neplatí. Z těchto důvodů Ústavní soud napadené ustanovení § 55 odst. 2 trestního řádu zrušil.⁹²

Nerovnost stran, kterou v institutu utajeného svědka spatřoval Ústavní soud, již ze samotné podstaty tohoto institutu není možné odstranit. Přesto jde o institut, který je v některých případech nezbytný. Jedinou cestou, jak jej v českém právním řádu zachovat a současně neomezit práva osob, proti nimž se řízení vede, nad únosnou mez, je významná limitace možnosti jeho uplatnění na opravdu výjimečné případy. Zákonodárce proto po zrušení úpravy Ústavním soudem daný institut do trestního řádu v pozměněném znění znovu zakotvil⁹³ a následně dvakrát novelizoval⁹⁴.

Obnovená úprava doznala několika změn, nejvýznamnější z nich je bezesporu výhrada uplatnění tohoto institutu pouze pro případy, kdy nelze ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným

⁸⁹ Zájem na ochraně života, zdraví, majetku aj.

⁹⁰ Především právo na obhajobu, zejména jeho dílčí právo na veřejné projednání věci spolu s právem vyjádřit se ke všem prováděným důkazům.

⁹¹ Zákon č. 292/1993 Sb.

⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 214/1994 Sb.

⁹³ Zákon č. 152/1995 Sb.

⁹⁴ Zákony č. 265/2001 Sb. a č. 274/2008 Sb.

způsobem. Takovou jinou ochranou může být poskytnutí ochrany Policií ČR, nebo například dočasné či trvalé přestěhování svědka na jiné, neznámé místo.

Dále se použití institutu utajeného svědka omezuje pouze na případy, kdy jsou zřejmě ohrožena nikoliv jakákoliv práva svědka či osoby jemu blízké, jak tomu bylo v původním, Ústavním soudem zrušeném znění, ale zákonodárce zde nově klade požadavek na ohrožení toliko základních práv.

Poslední výraznější změnou oproti dřívější úpravě, na rozdíl od prvních dvou uvedených změn, které posilovaly postavení obžalovaného, v tomto případě posilující postavení svědka, je možnost utajit nejen osobní údaje svědka, a to včetně jména a příjmení, ale i jeho podobu. Jak poznamenává Marini⁹⁵, dochází k jasnému rozlišení případů, kdy postačí utajení osobních údajů svědka a případů, kdy je nutné utajit i jeho podobu. Ve druhém uvedeném případě musí policejní orgán především zajistit, aby se při provádění úkonů svědek s nikým ze strany obžalovaného (tedy s obžalovaným, ale ani s jeho obhájcem, tlumočnickem a podobně) nesetkal, a to ani při příchodu na místo provádění úkonu přípravného řízení a odchodu z něj. V případech, kdy není technicky možné zajistit při provádění úkonu jeho utajení přímo na místě, například při provádění rekonstrukce trestného činu podle ustanovení § 104d trestního řádu, musí být svědkovi umožněno zúčastnit se daného úkonu prostřednictvím telekonferenčního zařízení.

Dalších významnějších úprav ustanovení § 55 odst. 2 trestního řádu doznalo v roce 2002.⁹⁶ Šlo o další změny zlepšující postavení svědka, neboť byl omezen okruh orgánů činných v trestním řízení, které mají přístup k utajovaným informacím o svědku, na orgány činné v trestním řízení pouze v dané věci. Množství osob, které tak mají přístup k osobním údajům svědka, včetně jeho jména a příjmení, případně ke zjištění jeho skutečné podoby, byl tímto významně omezen.

Nadto v roce 2001 došlo k přijetí speciálního zákona, a to zákona o zvláštní ochraně svědka, jež novela z roku 2002 taktéž reflektuje v paragrafovém znění ustanovení § 55 odst. 2 trestního řádu.

V řízení před soudem lze totožnost a případně i podobu svědka utajit rovněž, byť soud není vázán posouzením orgánů činných v trestním řízení z přípravného řízení, a o ochraně svědka rozhoduje na základě skutečností, jak se mu jeví v okamžiku jeho vlastního rozhodování.⁹⁷

⁹⁵ MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s. 19.

⁹⁶ Novela trestního řádu, zákon č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2621.

Soud má na základě ustanovení § 209 odst. 1 věta druhá trestního řádu na výběr ze tří druhů opatření, která může učinit k zajištění bezpečnosti svědka, případně jeho ochoty vypovídat. Jednak může vhodným způsobem zajistit utajení totožnosti svědka, dále utajení rovněž jeho podoby, případně může po dobu výslechu vykázat obžalovaného ze soudní síně. Uvedná opatření lze kombinovat.

Při výslechu osoby s utajenou totožností je tato osoba ztotožněna ve spolupráci s Policií ČR, a následně v průběhu hlavního líčení je oslokována fiktivním jménem a příjmením, pod kterým je rovněž vedena v soudním spise. Údaje o její skutečné totožnosti jsou vedeny odděleně od soudního spisu.

Pakliže soud rozhodne o tom, že k zajištění bezpečnosti svědka bude utajena jeho podoba, pak takový výslech probíhá zpravidla mimo soudní síň tak, aby v soudní síni nebylo možné spatřit fyzickou podobu svědka. Výpověď svědka je do soudní síně přenášena prostřednictvím videokonferenčního zařízení nebo jiným obdobným technickým prostředkem. Je-li to nutné, zejména hrozí-li riziko, že by obžalovaný mohl vyslýchaného svědka poznat po hlase, lze při výslechu takového svědka využít i zařízení modulujícího hlas.

Stejně jako při běžném výslechu pomocí videokonferenčního zařízení, i v případě výslechu utajeného svědka v řízení před soudem musí být po celou dobu výslechu takového svědka v jeho přítomnosti orgán činný v trestním řízení nebo jeho zaměstnanec, který ověří jeho totožnost a bude dále dohlížet na řádné provádění výslechu. Při provádění výslechu utajeného svědka v řízení před soudem soud úzce spolupracuje s Policií ČR a justiční stráží.⁹⁸

Rovněž je nutné, stejně jako v přípravném řízení, zajistit, že se svědek, jehož totožnost či podoba má být utajena, nesetká zejména s obžalovaným, jeho obhájcem, případně dalšími dotčenými osobami ani při příchodu k výslechu a odchodu od něj, při vstupu a odchodu ze soudní budovy a podobně.

Neboť je utajením totožnosti a podoby významně zasaženo do práva na obhajobu, stanovuje trestní řád v ustanovení § 209 odst. 2 soudu povinnost *ex officio* provést vše nezbytné k ověření věrohodnosti svědka, jehož totožnost a podoba byly utajeny.

Vhodným doplňujícím opatřením při výslechu osoby s utajenou totožností a podobou je vykázání obžalovaného ze soudní síně po dobu výslechu takové osoby. Toto opatření je ryze

⁹⁸ Srov. ustanovení § 24 kancelářského řádu.

osobní povahy, vztahuje se tak pouze k osobě obžalovaného a neuplatní se na jeho případného obhájce.

Pakliže byl obžalovaný po dobu výslechu svědka vykázán ze soudní síně, musí mu být umožněno se bezprostředně po skončení výslechu do soudní síně vrátit, být seznámen s výpovědí svědka, mít možnost se k jeho výpovědi vyjádřit, a musí mu být umožněno prostřednictvím předsedy senátu svědkovi případně položit otázky. V takovém případě by obžalovaný opětovně opustil soudní síň, následně by znovu předstoupil svědek, a vše by se opakovalo.

2 Vedení výslechu

Zákon stanoví, že výslech by měl poskytnout pokud možno „úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení“⁹⁹. Cílem výslechu, tím spíše pokud je vyslýchán svědek, který je současně obětí trestného činu, je získání komplexní a úplné výpovědi dané osoby, aby orgány činné v trestním řízení v co největší míře zamezily sekundární viktimizaci oběti.

Ještě přísnější podmínky jsou v tomto ohledu kladeny na orgány činné v trestním řízení při výslechu zvláště zranitelných obětí. U těch zákon o obětech trestných činů stanovuje, že je přímo žádoucí, aby se výslech, pokud možno, nemusel opakovat. Zájem na neopakování provádění výslechu pro orgány činné v trestním řízení, tedy především pro vyšetřovatele v přípravném řízení znamená, že by k výslechu jako úkonu trestního řízení měli přistupovat zodpovědně a náležitě se na něj připravit.

Výslech jako procesní úkon je možno s jistou mírou zobecnění rozdělit na 3 fáze, přičemž nelze říct, že by některá z fází byla důležitější než jiná. Těmito fázemi jsou již výše naznačená příprava, dále samotné provedení výslechu, a konečně jeho řádné zadokumentování.

2.1 Příprava výslechu

Jak již bylo uvedeno výše, vyslýchající se musí na výslech řádně připravit. Jedná se o přípravu jednak organizačně materiální, tedy přípravu prostředí, ve kterém bude výslech probíhat, a jednak přípravu obsahu výslechu.¹⁰⁰

2.1.1 Příprava obsahu výslechu

2.1.1.1 Analytická fáze přípravy

Kriminalistická teorie¹⁰¹ dělí obsahovou přípravu na fázi analytickou a fázi syntetickou. V analytické fázi vyslýchající shromáždí všechny podklady, ze kterých bude při přípravě výslechu vycházet, tedy jednak všechn dosud získaný důkazní materiál, jednak další

⁹⁹ Vizte ustanovení § 92 odst. 1 či § 101 odst. 2 trestního řádu.

¹⁰⁰ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 62-63.

¹⁰¹ Vizte například KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021.

podklady¹⁰². Tyto podklady by si měl vyslychající důkladně zanalyzovat jednak jednotlivě, ale i ve vzájemných souvislostech, aby si vytvořil ucelený obrázek o skutkovém ději, o případných mezerách, rozporech či nejasnostech.

Dále by měl vyslychající ve fázi přípravy výsledku analyzovat z dostupných podkladů osobnost vyslychaného, jeho roli v objasňovaném trestném činu, intelektuální schopnosti, jeho sociální vazby a podobně. Cílem by mělo být jednak odhadnout, jaký přístup vyslychaný k výsledku zvolí, tedy zda bude spíše ochoten vypovídat a zda bude vypovídat pravdivě.¹⁰³ Vyslychající by si měl být současně vědom vztahových vazeb vyslychaného jednak k dalším osobám zúčastněným na trestním řízení, jednak i k osobám nezúčastněným. Dále by si měl současně již dopředu vyhodnotit, jaké skutečnosti mohl a měl vyslychaný vnímat svými smysly, o kterých by naopak vědět neměl.

Konečně by měl vyslychající analyzovat v kontextu výše řečeného své vlastní schopnosti a znalosti. Pomocí sebereflexe by měl vyhodnotit, zda nemá k objasňovanému trestnému činu nebo k vyslychanému příliš vyhraněný postoj a příliš silné emoce, bez ohledu na to, zda pozitivní či negativní, které by ovlivnily jeho schopnost adekvátních a včasných reakcí v průběhu výsledku. Výsledkem této sebereflexe by měl být závěr, že vyslychající je vůči předmětu výsledku i vyslychanému indiferentní, a proto mu nebude činit problém vést výslech objektivně, nebo uvědomění si svého postoje a učinění opatření k tomu, aby zvládl vést výslech objektivně, případně vyhodnocení, že vést výslech objektivně nezvládne, a přenechání výsledku jinému vyslychajícímu.

Kromě vnitřního vztahu vyslychajícího k připravovanému výsledku by měl vyslychající zhodnotit i svou odbornost. Ostatně, kupříkladu vyslychající bez odborných IT znalostí jen stěží zvládne získat úplný a jasný obraz o kybernetické trestné činnosti související se šířením virových programů či s kryptografickými útoky.

¹⁰² Těmito mohou být jednak poznatky z operativně pátrací činnosti, dále různé lustrace, ale kupříkladu i případové studie sktukově obdobných případů z kriminalistické praxe.

¹⁰³ Je ovšem zřejmé, že i v případě, že odhad vyslychajícího ohledně ochoty vyslychaného vypovídat (a vypovídat pravdivě) bude správný, musí být připraven využit i jiné než předem připravené psychologické taktiky vedení výsledku.

2.1.1.2 Syntetická fáze přípravy

Syntetická fáze je označována za vrchol přípravy na plánovaný výslech.¹⁰⁴ Ze všech informací získaných v průběhu analytické fáze by si měl vyslychající vymezit předmět výslechu, tedy čeho se výslech bude týkat a jaké informace se bude snažit od vyslychaného získat, dále způsob vedení výslechu a s tím související zvolení správné psychologické taktiky, jak budou nastíněny níže v kapitole 3.¹⁰⁵ V kontextu role vyslychaného v trestním řízení a skutečností, o kterých by měl vypovídat, by měl dále vyslychající správně určit, ve kterém okamžiku trestního řízení¹⁰⁶ bude výslech proveden tak, aby pokud možno již nemusel být opakován. V rámci syntetické fáze přípravy by si vyslychající měl dále stanovit materiální podmínky, za kterých by měl výslech proběhnout, jak budou popsány v následující podkapitole.

Zakončením syntetické fáze výslechu by mělo být vytvoření plánu výslechu, přičemž jeho podoba se bude lišit s ohledem na schopnosti a zkušenosti vyslychajícího, stejně jako na složitost předmětu výslechu. Písemný plán výslechu tak může připomínat scénář, může mít podobu osnovy, nebo pouhých jednoduchých poznámek či schémat. V méně složitých případech, nebo v případech zkušeného vyslychajícího pak plán výslechu ani písemnou podobu mít nemusí.¹⁰⁷

2.1.2 Materiálně-organizační příprava výslechu

Kromě obsahové přípravy je nutné, aby vyslychající zabezpečil taktéž vnější podmínky pro řádné provedení výslechu. Především je třeba zabezpečit vhodnou výslechovou místnost. Výslech může proběhnout přímo v kanceláři vyslychajícího, byť volba tohoto prostředí, jak upozorňuje Němec¹⁰⁸, má svá negativa. Častým nešvarem vyslychání osob v kanceláři vyslychajícího je totiž každodenní kancelářský ruch. Výslech tak narušuje opakované zvonění telefonu nebo osoby vstupující do místnosti netušící, že zde právě probíhá výslech. Vhodnější k provádění výslechu jsou proto speciální výslechové místnosti.

¹⁰⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 305.

¹⁰⁵ Je ovšem zřejmé, že i v případě, že odhad vyslychajícího ohledně ochoty vyslychaného vypovídat (a vypovídat pravdivě) bude správný, musí být připraven využit i jiné než předem připravené psychologické taktiky vedení výslechu.

¹⁰⁶ Například je nutné, aby si vyslychající stanovil pořadí, ve kterém vyslechne jednotlivé svědky a (spolu)obviněné, i s ohledem na to, jaké informace mohou jednotlivé osoby v rámci vyšetřování poskytnout, a které by mohl následně využít při výslechu dalších osob tak, aby výslechy nemusely být opakovány.

¹⁰⁷ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jirí. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 63.

¹⁰⁸ NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství Policejní Akademie ČR, 2003, s. 31.

Speciální výslechovou místností je místnost, která je svým vnitřním vybavením zvláště určena k provádění určitého druhu výslechu. Jedním typem takové místnosti jsou místnosti uzpůsobené k výslechu zvláště zranitelných obětí, především dětí. Tyto místnosti jsou v možné míře barevné, vybavené pohodlnými místy k sezení, typicky křesly či gaučem, a dětskými hračkami. Cílem je neprohlubování traumatických zážitků obětí vedoucích k jejich sekundární viktimizaci a vytvoření bezpečného prostoru, ve kterém budou spíše ochotny vypovídat.

Druhým typem speciální místnosti je místnost vybavená vhodně rozmístěnými kamerami a mikrofony, zaznamenávajícími dění ve výslechové místnosti, počítačem, ke kterému má vyslychající přístup, a typicky také jednocestným zrcadlem. Hlavní výhodou této speciální místnosti je především důkladná dokumentace celého procesního úkonu a s tím související (ne)zpochybnitelnost výpovědi vyslychaného pro nesprávný procesní postup. V případě jednocestného zrcadla je výhodou rovněž možnost pasivní účasti více osob při výslechu, přičemž tyto jsou v bezpečí, neboť nemohou být fyzicky napadeny vyslychaným, a současně nepůsobí jako rušivé elementy přímo v místnosti, kde výslech probíhá.

Kromě volby vhodné výslechové místnosti je ze strany vyslychajícího třeba zabezpečit i takové drobnosti jako vhodně nastavenou teplotu výslechové místnosti, přístup k čerstvé vodě, případně i čaji, kávě či drobnému občerstvení, eventuálně k cigaretám, v závislosti na tom, jaký vztah chce vyslychající s vyslychaným navázat.

Pakliže je plánem vyslychajícího konfrontovat vyslychaného s důkazním materiálem, musí zabezpečit možnost takové důkazy předkládat, například zabezpečením obrazovky, na které vyslychanému přehraje videozáznam a podobně.

V neposlední řadě je na vyslychajícím, aby zabezpečil přítomnost všech osob, které u daného výslechu mají být, tedy obhájce či právního zástupce, tlumočníka, eventuálně soudce v případě výslechu jako neodkladného a neopakovatelného úkonu ve smyslu ustanovení § 158a trestního řádu.

Ještě náročnější na organizaci a plánování je výslech v případě, že je jen první fází jiného vyšetřovacího úkonu, typicky rekognice *in natura*, kdy je stěžejní, aby se osoba poznávající s osobou poznávanou před samotnou rekognicí nepotkala, respektive aby ji ani nezahlédla kupříkladu při příchodu na místo provádění úkonu nebo na chodbě. Stejně tak by neměla při provádění úkonů trestního řízení zahlédnout osobu, kterou označila za pachatele, zvláště zranitelná oběť.

2.2 Průběh výslechu

Stejně jako příprava výslechu, tak i jeho průběh se v právní teorii rozpadá do několika stadií. Na rozdíl od přípravy je však průběh výslechu, tedy přinejmenším jeho rámec, normován na zákonné úrovni. Trestní řád nejprve předepisuje vyslychajícímu určité procesní formality, kterým musí na počátku výslechu dostat, následně dává vyslychanému prostor samostatně vypovídat, a až v poslední fázi umožňuje vyslychajícímu, případně dalším osobám, klást vyslychanému otázky.

2.2.1 Úvodní stadium výslechu

Úvodní stadium výslechu je částí, která je z celého průběhu výslechu nejvíce normovaná. Vyslychající předně zjistí totožnost vyslychané osoby, v souladu s trestním řádem ji poučí o jejích právech a povinnostech, a seznámí ji s předmětem výslechu. Byť jde obsahově o formalizovanou pasáž, je důležitá. Vyslychající by měl již v tomto stadiu analyzovat intelektuální a vyjadřovací schopnosti vyslychaného, jeho chování a reakce. Svým vlastním jednáním by měl již v této fázi vytvořit atmosféru, ve které se výslech ponese. Již v této fázi tak vyslychající bude působit na vyslychaného v kontextu výslechové metody, kterou si zvolil, jak o nich bude pojednáno v kapitole 3.

2.2.2 Monologická a dialogická část výslechu

Po úvodní fázi výslechu vyzve vyslychající vyslychaného, aby vylíčil vše, co o věci ví. Vyslychanému by do jeho souvislého projevu mělo být ze strany vyslychajícího zasahováno co nejméně. Vyslychající by se neměl doptávat na upřesnění, podporovat vyslychaného k detailnější výpovědi, a jen omezeně a velmi šetrně by měl vyslychaného usměrňovat, pakliže má za to, že se odchyluje od tématu projednávané věci.

V případě osoby, proti níž se řízení vede, je monologická část výslechu zcela stěžejní. Pokud je obhajoba připravena řádně, právě zde má největší prostor představit orgánům činným v trestním řízení svůj alternativní pohled na spáchaný skutek, průběh skutkového děje a míru zapojení právě vyslychané osoby, proti níž se řízení vede.

V případě výslechu svědka v monologické části výslechu orgán činný v trestním řízení může získat přesnější představu o rozsahu poznatků vyslychaného k projednávané věci, byť tento rozsah může a měl by být následně upřesněn v části dialogické.

Ve druhé části výslechu, části dialogické, má vyslychající, a případně rovněž další osoby, které se výslechu účastní¹⁰⁹, prostor pokládat vyslychanému otázky. Prostřednictvím těchto dotazů vyslychající doplňuje výpověď vyslychaného, upřesňuje části, které mu jsou z monologu nejasné, odstraňuje rozpory ve výpovědi vyslychaného a ověřuje věrohodnost a pravdivost jak výpovědi samotné, tak i vyslychaného.

Velmi významnou roli při získávání úplné a pravdivé výpovědi hraje schopnost vyslychajícího správně klást vyslychanému otázky. Otázky by měly být stručné a jasné, aby na ně vyslychaný mohl srozumitelně a jednoznačně odpovědět. Zákon zapovídá pokládání sugestivních a kapciózních otázek.¹¹⁰

Sugestivní otázkou se rozumí otázka, ze které již vyslychanému implicitně vyplývá, jak na ni má odpovědět. Tak například pokud vyslychající místo *„Jakou barvu měl předmětný automobil?“* formuluje otázku jako *„Byl ten automobil červený?“*, již lze uvažovat o sugesci. Jako kapciózní jsou označovány otázky, které se úskokem vyslychajícího snaží přimět vyslychaného potvrdit skutečnost, kterou si vyvodily orgány činné v trestním řízení, avšak o které sám vyslychaný dosud nevypovídal. Jako zjednodušený příklad lze uvést například otázku *„Byl Pavel ve čtvrtek v knihovně?“* a v případě odpovědi vyslychaného navazující závěr vyslychajícího *„Takže jste ve čtvrtek v knihovně byl, když to víte.“*

Oba typy těchto otázek jsou ze zákona nepřipustné, a v případě jejich užití při výslechu, tedy v případě, že budou řádně zaprotokolovány, jak bude uvedeno níže v kapitole 2.3 této práce, je přinejmenším snížena důkazní hodnota takové výpovědi. V používání návodných či klamavých otázek může být spatřováno nepřímé donucení a v krajním případě může být taková výpověď označena za absolutně neúčinný důkaz.¹¹¹

Způsob kladení otázek je podrobněji analyzován níže v kapitole 3 této práce.

2.3 Dokumentace výslechu

Forma i obsah listiny zaznamenávající průběh a výsledky výslechu se liší v závislosti na tom, v jaké fázi trestního řízení výslech probíhá. Součástí trestního spisu by vždy měl být, v případě

¹⁰⁹ V případě výslechu svědka po zahájení trestního stíhání typicky obhájce obviněného, případně sám obviněný, v případě výslechu obviněného jeho obhájce, obhájci spoluobviněných, případně státní zástupce či soudce, jsou-li výslechu účastní.

¹¹⁰ Ustanovení § 92 odst. 4 trestního řádu stanoví, že *„Otázky musí být kladeny [...] bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností; nesmí v nich být naznačeno, jak na ně odpovědět.“*

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1420.

výslechu ve fázi prověřování, pokud výslech není neodkladným či neopakovatelným úkonem, úřední záznam o podaném vysvětlení ve smyslu ustanovení § 158 odst. 6 trestního řádu, v případě výslechu ve fázi vyšetřování pak protokol o výslechu ve smyslu ustanovení § 95 trestního řádu¹¹².

V případě, že je výslech nahráván, lze ke spisu rovněž přiložit i audio, případně audiovizuální nahrávku na příslušném nosiči, avšak i v takovém případě je nutné obsah procesního úkonu sepsat do příslušné listiny.

Listina dokumentující průběh výslechu by jej měla zachycovat co nejvěrnějším způsobem, jejím obsahem by tak měl být popis všech postatných dějových změn v průběhu výslechu, tedy příchod a odchod osob, významné fyzické projevy vyslýchaného v podobě útoku na vyslýchaného, veškerá přerušení výslechu a podobně. Co do obsahu by měl dokument rovněž věrným způsobem zachycovat, co bylo řečeno. Není vhodné jakkoliv projevy, ať už vyslýchajícího, nebo vyslýchaného, upravovat, nahrazovat použitá slova synonymy, anebo dokončovat věty, které byly vyřčeny jako nedokončené. Dokument by tak měl být doslovným přepisem spíše než literárně zajímavým podkladem osvědčujícím průběh výslechu.

Průběh dokumentace výslechu může být různý v závislosti na technickém a personálním vybavení vyslýchajícího, v tomto případě orgánu činného v trestním řízení. Vyslýchající může provést celý výslech a teprve po jeho skončení celý jeho průběh sepsat do příslušné listiny. S ohledem na výše řečené tato možnost není příliš vhodná, neboť, s výhradou případů, kdy vyslýchaný pouze odmítne vypovídat, vyslýchající jen stěží zvládne věrně zaznamenat celý průběh výslechu a přesně ocitovat, co bylo řečeno. Tento způsob protokolace se tak využívá zejména v případech, kdy se výslechu účastní pouze jeden vyslýchající a není zde předpoklad, že výslech bude obsáhlý, časově náročný, a že nebudou vyslýchaným sděleny informace, které jsou pro řízení zcela klíčové.

Další možností v případě, že je vyslýchající pouze jeden, je sepisovat protokol o výslechu v jeho průběhu. Ačkoliv takto jistě vyslýchající zachytí obsah výslechu daleko věrněji než v prvním případě, i tato varianta má svá negativa. Přerušování výslechu za účelem protokolace narušuje průběh výslechu, může vyslýchanému přerušit tok myšlenek. Výslech poté není tak spontánní a plynulý. Pokud nadto vyslýchající zapisuje, co vyslýchaný říká, přímo ve chvíli, kdy vyslýchaný mluví, nemůže se dostatečně soustředit na neverbální projevy vyslýchaného, tedy na

¹¹² Protokol o výslechu svědka se řídí úpravou ustanovení § 95 trestního řádu, a to dle ustanovení § 103 trestního řádu.

řeč jeho těla a mimiku. Někdy nemusí ani postřehnout změny v intonaci, hlasitosti či rychlosti ústního projevu vyslýchaného.

Zřejmě nejlepší variantou se tak jeví přítomnost alespoň dvou vyslychajících, přičemž jeden z nich zaznamenává průběh výslechu ve skutečném čase. Záznam tak může poměrně věrně odrážet obsah řečeného, a současně se vyslychající, který výslech vede, může plně soustředit na pokládání otázek a odpovědi na ně. Ne vždy je však možné, aby se výslechu mohlo účastnit více vyslychajících, zejména v případě výslechu vedeného policejním orgánem v přípravném řízení.

Poslední variantou, která ovšem může doplňovat libovolnou z předchozích možností, je průběh výslechu zachycovat na audio, případně audiovizuální záznam, a teprve po jeho skončení na základě tohoto záznamu vyhotovit písemnou dokumentaci osvědčující průběh výslechu. Tato varianta je ovšem časově náročná, zejména s ohledem na to, že ve vyšetřovací fázi trestního řízení je po skončení výslechu nutné vyslychanému protokol o výslechu předložit k přečtení, případně přečíst, na základě čehož může vyslychaný žádat opravy či doplnění předmětného protokolu. Správnost a úplnost protokolu o jeho výslechu osvědčuje vyslychaný svým podpisem. V případě, že by tak chtěl vyslychající protokol sepisovat až po skončení výslechu podle záznamu, musel by na jeho vyhotovení vyslychaný poměrně dlouho čekat. To, až na zcela výjimečné případy, nelze po vyslychaném spravedlivě požadovat.

Největším úskalím dokumentace výslechu je bezpochyby dostání požadavku věrnosti a úplnosti zachycení průběhu výslechu. Nejen, že může dojít ke zkreslení výpovědi vyslychaného, ale je nutné dohlédnout i na to, aby byly řádně, přesně tak, jak byly položeny, zaprotokolovány i položené otázky. Nesprávnou protokolací by totiž vyslychající mohl, ať už nevědomě či úmyslně, porušovat práva vyslychaného.¹¹³ Pokud již vyslychající položí nepřípustnou, tedy sugestivní či kapciózní, otázku, která je vyslychaným zodpovězena, a současně proti takové otázce není vznesena námitka nepřípustnosti, bude záležet na protokolaci, zda vyslychající v dokumentaci výslechu znění takové otázky upraví, aby bylo souladné se zákonem. Pokud ano, a předmětný protokol bude stvrzen podpisem vyslychaného, dojde k neodhalitelnému získání nezákonného důkazu v podobě informací sdělených vyslychaným. Pokud vyslychající nepřípustnou otázku zaprotokoluje tak, jak byla položena, nemělo by k informacím, které byly na základě těchto otázek získány, být přihlíženo jakožto k nezákonným důkazům.

¹¹³ K tomuto blíže v kapitole 1.1.2.

Druhým možným rizikem je nepřiložení úředního záznamu o podaném vysvětlení k trestnímu spisu, jak bylo popsáno v kapitole 1.1.2.

2.4 Specifika výsledku prostřednictvím videokonferenčního zařízení

Trestní řád ve velmi obecné rovině v ustanovení § 52a umožňuje orgánům činným v trestním řízení provádět úkony, jejichž povaha to umožňuje, pokud je to technicky možné, prostřednictvím videokonference. Orgán činný v trestním řízení by měl k tomuto způsobu provedení přistoupit tehdy, je-li to potřebné pro ochranu práv osob. Potřebnost posuzuje sám orgán činný v trestním řízení, zákon v demonstrativním výčtu jako možné důvody uvádí věk, zdravotní stav a bezpečnostní a jiné důvody.

Věk, pro nějž je vhodné využít možnost provedení úkonu prostřednictvím videokonference může být jak relativně nízký, tak i vysoký, a v obecné rovině se téměř překrývá s pojmem zvlášť zranitelné oběti ve smyslu ustanovení § 2 odst. 4 písm. a) a písm. b) zákona o obětech trestných činů.¹¹⁴ Bezpečnostními důvody pak dle důvodové zprávy k trestnímu řádu mohou být kupříkladu rizika spojená s eskortou osob a jejich možným útekem, nebo naopak dostatečné zajištění bezpečnosti osoby, typicky svědka, znalce či tlumočnicka.

Dotázaní advokáti¹¹⁵ uváděli, že se s volbou této formy výsledku osobně setkali výhradně z ekonomických a bezpečnostních důvodů, tedy především u obviněných, kteří byli v době výsledku omezeni na svobodě ve věznici či vazební věznici. Výslech přes videokonferenci tak měl za cíl především snížit náklady trestního řízení, jednak za eskortu obviněného, jednak za cestovní výdaje a náhradu za promeškaný čas obhájce¹¹⁶, co nejvíce eliminovat riziko útěku obviněného při cestě k výsledku, eventuálně i zajistit bezpečnost osob, které by v případě nevyužití videokonference byly při výsledku v osobní přítomnosti obviněného.

Výsledky prostřednictvím videokonference jsou rovněž užitečným nástrojem pro výsledky svědků pobývajících dlouhodobě v zahraničí. Soudu takovým provedením úkonu odpadá

¹¹⁴ Důvodová zpráva k trestnímu řádu hledisko věku vykládá jako osoby mladší patnácti let a seniory.

¹¹⁵ Autorka oslovila několik desítek advokátů, kteří se věnují trestnímu právu a mají sídlo v obvodu soudů, které byly osloveny v rámci výzkumu četnosti využívání videokonference v řízení před soudem. S deseti z těch, kteří měli s touto formou výsledku zkušenosti, provedla kvalitativní výzkum v podobě jednotlivých rozhovorů na téma využívání videokonferenčních výsledků pohledem obhájce.

¹¹⁶ Náklady řízení ve smyslu ustanovení § 151 odst. 2 trestního řádu spolu s ustanoveními § 13 a § 14 advokátního tarifu.

administrativa spojená s přípravou otázek, výzvou stran k případnému doplnění takových otázek a následným dožádáním zahraničních orgánů o provedení výslechu.

Stejně jako při běžném výslechu má orgán činný v trestním řízení povinnost vyrozumět obhájce o místě a čase konání výslechu, nicméně vyrozumění o místě konání výslechu se liší podle procesního postavení vyslychaného. Pakliže má být prostřednictvím videokonference vyslechnut obviněný, obhájce by měl být vyrozuměn o místě, na které byl předvolán obviněný. Naopak pakliže procesním úkonem má být videokonferenční výslech spoluobviněného, kterého předvolávaný obhájce nezastupuje, svědka, nebo znalce, jako místo konání výslechu je uváděno místo, ze kterého bude výslech provádět orgán činný v trestním řízení.¹¹⁷

Umožněním provedení výslechu distančním způsobem však nesmí být zanedbána povinnost řádného zjištění totožnosti vyslychaného. Tento, byť bezpochyby důvodný, zákonný požadavek činí z videokonferenčního výslechu méně flexibilní nástroj, než by se mohlo zdát. Aby bylo této povinnosti, stanovené v ustanovení § 111a odst. 2 trestního řádu, dostáno, je nutné, aby byl po celou dobu výslechu v přítomnosti vyslychané osobnosti orgán činný v trestním řízení či alespoň zaměstnanec orgánu činného v trestním řízení. Tato osoba má, kromě své osobní přítomnosti v místě výslechu v celém jeho průběhu, taktéž povinnost ověřit totožnost vyslychaného tak, jako by činila v případě standardního výslechu.

Nastíněná nízká míra flexibility využití videokonferenčního výslechu prakticky není relevantní v případě, že je vyslychaný v době výslechu ve věznici či vazební věznici, neboť právě zaměstnanci věznice a příslušníci vězeňské služby mohou ověřit totožnost vyslychaného a setrvat s vyslychaným v místnosti, kde výslech probíhá, po celou dobu jeho průběhu. Nastíněné platí především pro obviněné – recidivisty, kteří v průběhu trestního řízení již vykonávají trest odnětí svobody pro trestný čin, za který byli odsouzeni již dříve, a vazebně stíhané obviněné. Nelze však vyloučit, že trest odnětí svobody či vazbu bude vykonávat vyslychaný svědek.

Naplno se komplikovanost provedení naopak projeví v případě nutnosti vyslechnout osobu, která není ve výkonu trestu odnětí svobody či ve výkonu vazby, eventuálně v detenčním zařízení či v ochranném léčení ústavní formou, neboť i takové osobě je ze zákona nutné zajistit někoho, kdo ověří její totožnost a setrvá s ní po dobu výslechu.

Pro odstranění výše nastíněných překážek se v takovém případě v praxi kombinuje institut výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení s institutem dožádání ve smyslu

¹¹⁷ Ustanovení § 111a odst. 1 trestního řádu.

ustanovení § 53 a následující trestního řádu. Vyslýchaný se tak dostaví k předem domluvenému orgánu činnému v trestním řízení (například k soudu nebo na policejní služebnu v místě svého bydliště), který technicky zabezpečí videokonferenční spojení s dožadujícím orgánem provádějícím výslech.

Tímto způsobem je jednak zajištěn personální substrát pro dostání zákonným povinností, jednak může vyslýchaný požívat všech výhod spojených s prováděním výslechu prostřednictvím videokonference (především úspora času a nákladů). Především však může klást otázky přímo dožadující orgán, který je s případem obeznámen jistě lépe, než by mohl být orgán dožádaný, a proto ví nejlépe, co jej zajímá a na co se ptát. V případě výslechu soudem je pak tímto způsobem nejlépe dostáno zásadě bezprostřednosti ve smyslu ustanovení § 2 odst. 12 trestního řádu, kdy na rozdíl od výslechu prostřednictvím dožádaného soudu může soud sám osobně vnímat nejen verbální, ale i neverbální projevy vyslýchaného, stejně jako všechny další situační okolnosti prováděného výslechu.

2.4.1 Výhody a nevýhody výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení

Za účelem získání náhledu na praxi využívání videokonferenčního zařízení při výsleších v trestním řízení oslovila autorka několik desítek advokátů. Z těch, kteří odpověděli, se jich několik omluvilo s tím, že se s videokonferenčním výslechem ve své praxi neseťkali. S deseti advokáty pak provedla kvalitativní výzkum.

Všichni advokáti účastníci se výzkumu se shodli, že se stále jedná o nestandardní a spíše výjimečný způsob provádění úkonů trestního řízení, avšak s příchodem pandemie Covid-19 lze sledovat častější využívání tohoto nástroje. Uvedené ostatně potvrzují i data získaná od soudů, jak budou popsána v podkapitole 2.4.2.

Mezi advokáty panovala shoda ohledně výhod a nevýhod této formy výslechu. Za největší výhodu videokonferencí označovali úsporu nákladů řízení ve smyslu cestovního, a dále úsporu času jak na straně obhájců, tak na straně vyslýchaných. Jsou si však vědomi toho, že na straně vyslýchajícího, ať už jím je policejní orgán či soud, je videokonference časově a administrativně náročnější, neboť si musí zabezpečit a zarezervovat vhodnou videokonferenční místnost.

Za největší nevýhodu pak shodně považovali problematickou komunikaci s klientem, popřípadě se soudem, dle toho, kde se v době výslechu nacházeli. Pokud se obhájci výslechu účastnili ze stejného místa jako klient, považovali za problematickou interakci se soudem, především ve smyslu předkládání listin krátkou cestou, případně provádění důkazů soudem a možnost nahlédnout do prováděných listin. Soud jim v takových případech listiny ukazoval do

kamery, ale advokáti to označovali za nepraktické, a v krajním případě i za nedostatečné. Ještě problematičtější pro obhájce ovšem je účastnit se výslechu z jednací síně.

V takovém případě spatřovali hlavní problém ve způsobu provádění porady s klientem. Ve všech popisovaných případech se jejich klienti výslechu účastnili z věznice, kde vykonávali trest odnětí svobody. Jako jediný způsob, jak se s klientem spojit, označovali telefonní hovor z jednací síně soudu, přičemž jmenovali konkrétní problémy z praxe. Neochotu soudu opustit soudní síň, pochybnosti o přerušení nahrávacího zařízení v jednací síni pro zajištění důvěrnosti porady s klientem či odmítnutí vězeňské služby opustit místnost, ve které se klient nacházel. Společným jmenovatelem bylo narušení důvěry mezi advokátem a jeho klientem.

Z dalších nedostatků, které advokáti uváděli, lze jmenovat nemožnost dostatečně posoudit psychický a fyzický stav klienta a jeho aktuální rozpoložení, v případě účasti na jednání z věznice větší obtížnost možné domluvy se soudem a státním zástupcem na dalším procesním postupu, kupříkladu možné sjednání dohody o vině a trestu.

Na čem se však neshodli je možnost dostatečně vyhodnocovat neverbální projevy. Zatímco čtyři z 10 advokátů považovali videokonferenční výslech za zcela plnohodnotnou náhradu fyzického výslechu, byť v jednom případě s výhradou adekvátní techniky na straně vyslychajícího i vyslychaného, ostatní nesouhlasili a trvali na tom, že neverbální projevy při videokonferenci nelze dostatečně sledovat a vyhodnocovat. Tito měli zkušenosti spíše se špatnou kvalitou přenosu, občasnými výpadky zvuku či obrazu.

Problematické bývá i umístění kamery, kdy v případě, že je umístěna moc blízko vyslychanému, nelze pořádně číst řeč jeho těla, pohyby trupu a rukou, a naopak pokud je moc daleko, hůře se čte jeho mimika. Zmiňovali, že všichni účastníci výslechu se soustředí především na tzv. audio, tedy na to, aby správně porozuměli jednotlivým slovům vyslychaného, ale o to méně pozornosti věnují výslechu jako takovému, tedy souvislostem, správné protokolaci, nebo třeba právě neverbálním projevům. Nadto vyslychající nemá dostatek pozornosti na to pořádně si promyslet, jakou další otázku vyslychanému položí.

Jeden z advokátů, který videokonferenční výslechy absolvuje spíše z věznice s klientem než ze soudní budovy, podotýkal, že se mu v takových případech obtížně čtou emoce a neverbální projevy i u soudce a státního zástupce, v důsledku čehož je pro něj obtížnější pronášet závěrečnou řeč, neboť „*neví, jak na tom je*“.

Videokonferenční výslech by sami navrhovali, po dohodě s klientem, v zásadě jen v případě, že by se klient musel k úkonu dostavit z větší vzdálenosti, případně by musel být eskortován z věznice, a současně by klient odmítl vypovídat. Jeden z advokátů dále uváděl, že by

videokonferenční výslech považoval za vhodný i v těch případech, kdy se nyní spíše provádí výslech dožádaným orgánem, ať už policejním orgánem v přípravném řízení či soudem v řízení před soudem. Argumentoval, že dožádaný orgán často nemá důkladně nastudovaný spis, nezná jednotlivé souvislosti a v důsledku toho neumí v průběhu výslechu adekvátně reagovat. Domnívá se, že oproti aktuálnímu stavu by tak videokonference přinesla zlepšení kvality prováděného úkonu. Jiné okolnosti, za kterých by považovali videokonferenční výslech za vhodný, ani jeden z nich nezmiňoval.

2.4.2 Četnost provádění výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení v letech 2018, 2019 a 2020

Autorka v rámci svého výzkumu oslovila celkem 55 soudů, z toho 12 soudů krajských (všechny krajské soudy včetně jejich poboček) a 43 soudů okresních. S ohledem na podmínku přítomnosti osoby zastupující orgán činný v trestním řízení u vyslychaného po celou dobu výslechu autorka oslovila především okresní soudy, v jejichž okrese se nachází věznice, lhostejno zda vazební věznice, nebo věznice zabezpečující výkon trestu odnětí svobody, dále pak několik náhodně vybraných okresních soudů v soudních krajích, v nichž byl osloven menší počet soudů dle předchozího klíče, a konečně všechny okresní soudy v Praze¹¹⁸ z důvodu předpokládaného lepšího technického vybavení soudu.

Soudy byly k poskytnutí dat vyzvány na základě žádosti o informace¹¹⁹, přičemž požadované informace byly následující:

- *Údaj o tom, kolik obžalovaných bylo v hlavním líčení vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.*
- *Údaj o tom, kolik obviněných bylo ve vazebním zasedání vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.*
- *Údaj o tom, kolik odsouzených bylo ve veřejném či neveřejném zasedání vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení, a kolik z nich bylo tímto způsobem vyslechnuto v řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.*

¹¹⁸ Obvodní soudy pro Prahu 1 – 10, okresní soud Praha-východ a okresní soud Praha-západ.

¹¹⁹ Dle zákona o svobodném přístupu k informacím.

- *Údaj o tom, kolik svědků bylo v hlavním líčení vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.*

Z 55 oslovených soudů v zákonné lhůtě 15 dní odpovědělo 53 soudů, přičemž informace přesně v takové formě, v jaké byly požadovány, poskytlo 27 z oslovených soudů. Alespoň částečná data poskytlo 13 oslovených soudů a zbylých 15 soudů poskytnutí informací odmítlo. Všech 28 soudů, které neposkytly informace vůbec či v úplné podobě, pak poskytnutí informací v úplné podobě podmínilo úhradou za mimořádné vyhledávání¹²⁰ s odůvodněním, že tyto informace nejsou daným soudem nijak evidovány a musely by být pracovníkem soudu manuálně vyhledávány v každém jednotlivém spise.

Ze strany soudů byla data pro účely výzkumu poskytnuta v nejrůznějších formátu. V některých případech byly ze strany soudu poskytnuty pouze údaje o celkovém počtu provedených videokonferencí v jednotlivých letech, a to bez rozlišení forem soudního zasedání, v některých případech soudy poskytly dokonce data o celkovém počtu provedených videokonferencí bez rozlišení, zda byly provedeny v civilním či trestním řízení. Tato data autorka použila pro stanovení celkového počtu všech provedených videokonferencí. Byť jsou výše uvedeným způsobem zkrácená (v případě tří soudů byly sečteny i údaje z civilních řízení), tímto způsobem byla ovlivněna pouze výsledná absolutní hodnota. Neboť byly uvedeným způsobem ovlivněny výsledky pro všechny zkoumané roky, výsledné hodnoty je stále možné použít pro účely zkoumání znatelného trendu vzrůstajícího využívání videokonference v soudních řízeních.

Výsledky jsou co do absolutních čísel ovlivněny rovněž skutečností, že dva okresní soudy¹²¹ měly v době provádění výzkumu¹²² za rok 2020 k dispozici pouze data za první tři čtvrtletí, tj. leden – září 2020. Jakkoliv lze proto předpokládat, že počet provedených videokonferencí za celý rok 2020 by u obou uvedených soudů byl vyšší, u obou těchto soudů byl počet provedených videokonferencí za první tři čtvrtletí roku 2020 vyšší než za celý rok 2019¹²³, pro účely tohoto výzkumu bylo proto možné využít i takto nekompletní údaje.

¹²⁰ Ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 in fine zákona o svobodném přístupu k informacím.

¹²¹ Okresní soud v Pardubicích a okresní soud Plzeň – jih.

¹²² Říjen – listopad 2021.

¹²³ U okresního soudu v Pardubicích bylo za rok 2019 provedeno 91 videokonferencí, za období 01-09/2021 pak 251 videokonferencí. U okresního soudu Plzeň – jih bylo za rok 2019 provedeno 102 videokonferencí, za období 01-09/2021 pak 126 videokonferencí.

V dalších otázkách tato data zohledněna nebyla, neboť ani v případě údajů, u nichž nebyl rozlišen druh řízení, ani v případě nekompletních údajů nebyla rozlišena forma soudního zasedání.

Z poskytnutých dat je zřejmá vzrůstající tendence využívání videokonference v trestním řízení. V roce 2020 došlo ke skokovému nárůstu případů, kdy byla videokonference v řízení využita. Možnou souvislost s tak výrazným nárůstem četnosti využívání lze spatřovat v propuknutí pandemie nemoci Covid-19 v březnu roku 2020¹²⁴ a s ní související mimořádná opatření mající za cíl omezit shromažďování většího počtu osob a jejich neomezené cestování po území České republiky, případně do a ze zahraničí.

Poměrně významnou část¹²⁵ ze všech provedených videokonferenčních výsledků představují výsledky ve veřejných a neveřejných zasedáních, a konkrétně poté v řízeních o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Takový výsledek není příliš překvapivý, jak bylo popsáno výše v kapitole 2.4, a jak současně potvrzuje soudce Obvodního soudu pro Prahu 5¹²⁶, videokonferenční spojení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody či ve vazbě je z organizačně-technického hlediska nejjednodušší, neboť věznice disponují příslušnou technikou a současně jsou schopny personálně zabezpečit osobu, která ověří totožnost vyslychaného a bude přítomna po celou dobu výsledku.

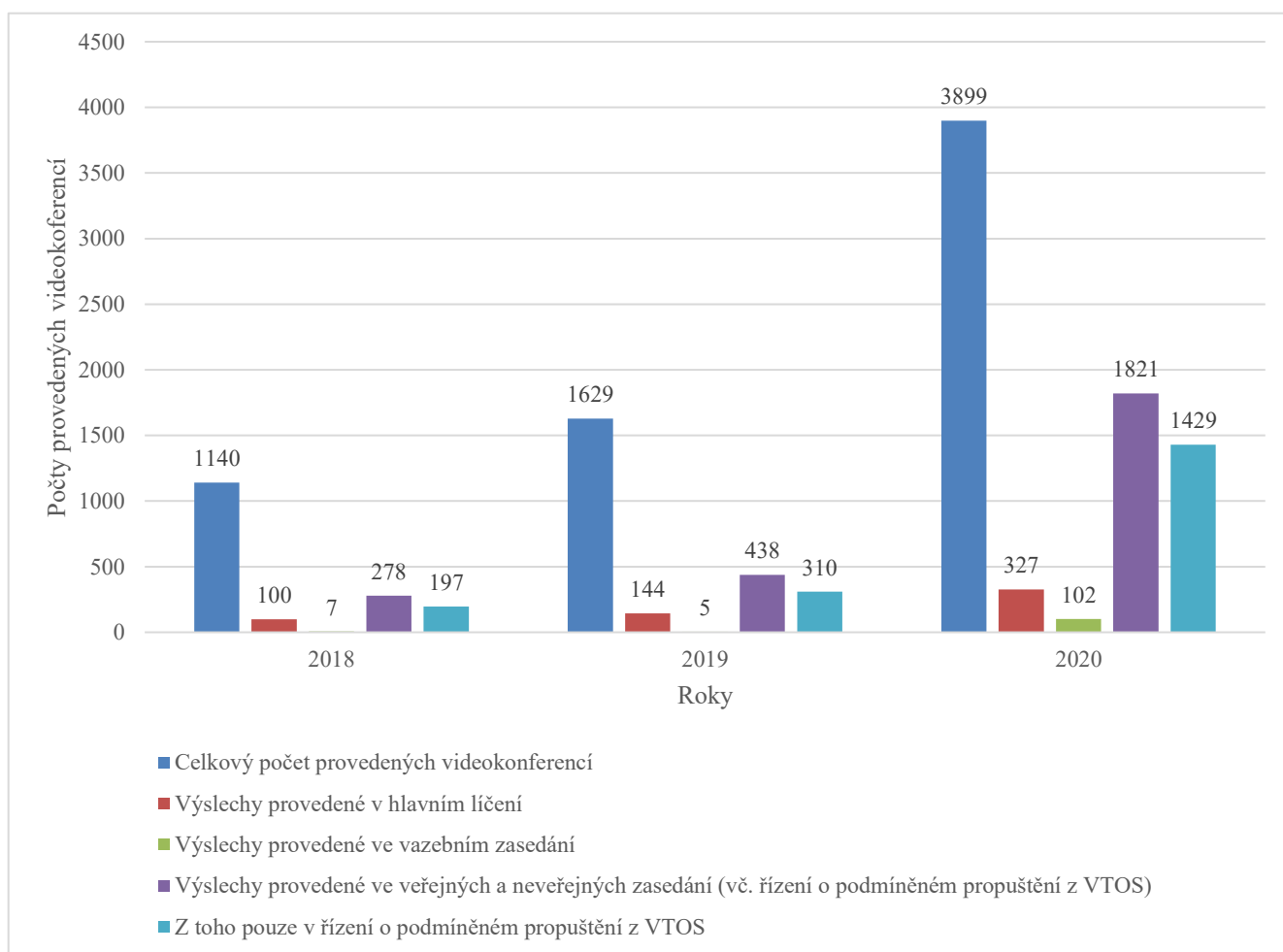
Další podstatnou část z celkového počtu provedených videokonferencí pravděpodobně představují výsledky k dožádání, kdy se vyslychaná osoba dostaví k dožádanému soudu a ten po technicko-organizační stránce zabezpečí videokonferenční spojení s dožadujícím soudem. K těmto výsledkům v rámci výzkumu data zjišťována nebyla.

Konkrétní data poskytnutá jednotlivými soudy jsou zaznamenána v tabulce v Příloze č. 1, výsledné hodnoty jsou rovněž zachyceny v následujícím grafu.

¹²⁴ První pozitivní případy nákazy v České republice byly prokázány dne 1. března 2020. Zdroj: Ministerstvo zdravotnictví ČR. *V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem* [online]. 1. března 2020 [Cit.: 14. března 2022]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>.

¹²⁵ Konkrétní procento není možné, s ohledem na zkrácení absolutního počtu provedených videokonferenčních výsledků v jednotlivých letech, jak bylo vymezeno výše v této podkapitole, určit.

¹²⁶ Autorka se dne 1. listopadu 2021 zúčastnila veřejného zasedání, při němž byl prováděn výsledek prostřednictvím videokonference, a následně vedla s předsedajícím samosoudcem řízený rozhovor na téma využití videokonferencí.

Graf 1: Přehled využití videokonference v řízení před soudem

2.5 Alternativní výslechové metody

Následující výslechové metody jsou označovány jako alternativní, neboť nesplňují všechny zákonné požadavky pro jejich využití jako důkazu v trestním řízení, ale přesto mohou být orgány činnými v trestním řízení využity v prvotních fázích trestního řízení, tedy především při prověřování, omezeně i v průběhu vyšetřování.

Orgány činné v trestním řízení si jejich prostřednictvím mohou potvrzovat, vyvracet a ověřovat jednotlivé vyšetřovací verze, stejně jako výpovědi svědků či osob, proti nimž se řízení vede.

2.5.1 Polygraf

Vyšetření na polygrafu, neboli, lidově řečeno, na detektoru lži, se řadí mezi alternativní výslechové metody, neboť česká soudní praxe se ustálila v závěru, že vyšetření na polygrafu

může mít a má „charakter pouze tzv. operativně pátracího prostředku, a výsledky tohoto vyšetření tedy nemohou sloužit jako procesně relevantní důkaz“¹²⁷. Je tomu tak proto, že „[p]odstatou vyšetření na tzv. detektoru lži je výslech obviněného ke skutečnostem, které se více či méně týkají trestného činu. V trestním řízení lze však použít jen ty poznatky, které obviněný poskytl v souladu s ustanovením § 91 a násl. tr. řádu, což v případě vyšetření na tzv. detektoru lži splněno není.“¹²⁸

S těmito závěry však autorka nemůže zcela souhlasit. Vyšetření na detektoru lži může být osoba podrobena pouze s jejím souhlasem a orgány činné v trestním řízení nesmí z případného odmítnutí podrobit se fyziodetekčnímu vyšetření vyvozovat pro vyslýchaného negativní důsledky. Vyslýchaný může odmítnout odpovědět na položenou otázku rovněž při vyšetření na detektoru lži. Současné jsou v dnešní době nedostatky tohoto vyšetření známy široké veřejnosti, tím spíše pak veřejnosti odborné. Autorka proto nevidí důvod, proč nepřipustit výsledky fyziodetekčního vyšetření zpracované například do podoby znaleckého posudku jako procesně relevantní důkaz, jehož relevanci by si s ohledem na zásadu volného hodnocení důkazů vyhodnotil sám soud, a to jak jednotlivě (při současném shlednutí audiovizuálního záznamu průběhu vyšetření), tak i ve vzájemné souvislosti s ostatními důkazy.

Vyslýchanému jsou v průběhu výslechu, který je veden proškoleným pracovníkem, kladeny otázky, na které lze odpovídat pouze „ano“ či „ne“, přičemž vyslýchaný je v průběhu výslechu monitorován. Snímají a zaznamenávají se fyziologické reakce vyslýchaného na položené otázky, především pak ale jeho reakce v průběhu odpovídání. Cílem vyšetření je na základě analýzy fyziologických reakcí těla detekovat nepravdivou odpověď vyslýchaného.

Lze monitorovat širokou škálu fyziologických projevů a reakcí, přičemž v praxi se u polygrafů většiny výrobců nejčastěji monitorují dechová činnost, změny tepové frekvence, elektrické vodivosti kůže¹²⁹ a krevního tlaku.¹³⁰ V České republice se nadto paralelně druhým přístrojem, hlasovým analyzátozem, zaznamenává svalové chvění v hlase vyslýchaného, které

¹²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 10. března 2015, sp. zn. II. ÚS 3651/13. Obdobně též recentní rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2020, sp. zn. 6 Tdo 347/2020.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. března 1992, sp. zn. 6 To 12/92, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 8/1993.

¹²⁹ Tzv. kožně galvanická reakce.

¹³⁰ KOHOUT, Josef, VRANÁ, Jana. *Detektor lži - fyziodetekční vyšetření*. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 5/1995, s. 33 [cit. 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpweyk7gvpxgxztgm&groupIndex=4&rowIndex=0>.

má indikovat výskyt stresu v hlase vyslýchaného.¹³¹ Po přístrojové analýze výstupy následně slouží jako další podklad pro komplexní hodnocení výstupů fyziodetekčního vyšetření.¹³²

2.5.2 Brain fingerprinting

Brain fingerprinting, v českém jazyce něco jako „otisky v mozku“ je poměrně nová metoda, která by podle svého autora, amerického neurologa doktora Farwella, měla být spolehlivější než detektor lži a postupně by jej měla při objasňování trestné činnosti nahradit.

Metoda je založená na předpokladu, že pakliže osoba něco jednou vnímá svými smysly, daný vjem se jí otiskne a uloží do mozku. V rámci vyšetření je potom vyšetřovaný pomocí elektrod umístěných na hlavě připojen k přístroji, který sleduje jeho mozkovou aktivitu. Vyšetřovanému jsou na monitoru zobrazována slova či obrázky, z nichž některé mají souvislost s objasňovanou trestnou činností. V případě, že je vyšetřovanému zobrazeno slovo či obrázek, které již v minulosti vnímal, jeho mozek na tento podnět reaguje vysláním mozkové vlny označované jako P300. Detekce vlny P300 v mozku vyšetřovaného značí, že se vyšetřovaný s tím kterým konkrétním stimulem již v minulosti setkal.¹³³

Výsledky vyšetření pomocí metody otisků v mozku byly připuštěny jako důkaz soudy v Iowě v trestním řízení vedeném proti T. Harringtonovi.¹³⁴ Soud prvního stupně rozhodl o přípustnosti výsledků vyšetření, avšak neshledal je jako dostatečné pro povolení obnovy řízení. Nejvyšší soud státu Iowa rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a obnovu řízení povolil, avšak k metodě otisků v mozku jako důkazu se nevyjádřil.

Harrington byl odsouzen za vraždu policisty, přičemž hlavním důkazem o jeho vině byla svědecká výpověď jeho společníka. Doktor Farwell provedl s odsouzeným Harringtonem ve vězení sérii dvou vyšetření pomocí metody otisků v mozku. Při prvním vyšetření Harringtonovi ukazoval podněty související se spáchaným činem. Harringtonův mozek vykazoval aktivitu, tj. vysílal vlny P300, ve vztahu ke stimulům, které byly veřejně známé, resp. se kterými se

¹³¹ SRNKOVÁ, Petra. *Detektor lži - 30 let slouží české policii* [online]. 7. února 2011 [cit. 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹³² KOHOUT, Josef, VRANÁ, Jana. *Detektor lži - fyziodetekční vyšetření*. Bulletin advokacie [online]. Česká advokátní komora, 5/1995, s. 33 [cit. 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpweyk7gvpxgxztgm&groupIndex=4&rowIndex=0>.

¹³³ FARWELL, Lawrence. *Brain Fingerprinting: Detection of Concealed Information*. In: JAMIESON, A. a MOENSSENS, A. A., ed. *Wiley encyclopedia of Forensic Science* [online]. Chichester: John Wiley, 16. června 2014, s. 1-12 [cit. 2. ledna 2022]. Dostupné z: doi:10.1002/9780470061589.fsa1013.

¹³⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Iowa, Terry J. Harrington vs. State of Iowa, ze dne 26. února 2003, č. 122/01-0653. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/iowa/supreme-court/2003/01-0653-654.html>.

Harrington měl možnost seznámit v průběhu trestního řízení, ve kterém byl odsouzen. Současně mu však doktor Farwell ukazoval i podněty, které mohly být známy pouze pachateli a vyšetřovatelům. Na ty však Harrington nereagoval. Při druhém vyšetřování o týden později byly předmětem vyšetření stimuly související s Harringtonovým alibi. Zde Harrington opět vykazoval mozkovou aktivitu. Na základě výsledků tohoto vyšetření klíčový svědek přiznal, že v původním řízení vypovídal křivě a svou výpověď odvolal.¹³⁵

Navzdory velmi vysoké úspěšnosti testů prováděných Farwellem¹³⁶ někteří odborníci spolehlivost této metody zpochybňují. Uvádějí například poměrně jednoduchou obranu vyšetřovaných, kdy tito mohou výsledky vyšetření zpochybnit zdůvodněním asociace stimulu s vjemem nesouvisejícím s trestným činem, kupříkladu že jako kuchař s vražednou zbraní – kuchyňským nožem každý den pracuje, a proto jej poznal.¹³⁷

McGorrery¹³⁸ dále zpochybňuje Farwellovu metodu odkazy na výzkum¹³⁹, podle kterého je možné vědomě potlačit vzpomínky a tím ovlivnit úspěšnost techniky otisků v mozku. V neposlední řadě upozorňuje na možnost užití drog ovlivňujících paměť, jako například propranolol či jiné látky ze třídy beta-blokátorů. Pokud by pachatel bezprostředně po činu užil látku ovlivňující paměť, v jeho mozku by se nemusely vytvořit otisky, které by technika brain fingerprinting mohla zpětně odhalit. Pokud by orgány činné v trestním řízení při objasňování trestné činnosti považovaly techniku otisků v mozku za prakticky sto procentní, mohly by v takovém případě vyloučit skutečného pachatele z okruhu podezřelých.¹⁴⁰

Nedobrovolné podstoupení tohoto vyšetřování by zřejmě bylo rozporné se zásadou *nemo tenetur se ipsum accusare*. Jeho využití by tak bezpochyby mělo zůstat ze strany vyslychaných na

¹³⁵ ROBERTS, A. J. *EVERYTHING NEW IS OLD AGAIN: BRAIN FINGERPRINTING AND EVIDENTIARY ANALOGY*. Yale Journal of Law & Technology [online]. Yale University, 2007(9), [Cit.: 2. ledna 2022], s. 234-270. Dostupné z: <https://yjolt.org/sites/default/files/roberts-9-yjolt-234.pdf>.

¹³⁶ Farwell ve svých studiích opakovaně uvádí úspěšnost více než 99 %.

¹³⁷ WILCOXSON, Rebecca a Nathan BROOKS. *Brain Fingerprinting: A Warning Against Early Implementation* [online]. 09/2020 [Cit.: 2. ledna 2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/344526903_Brain_Fingerprinting_A_Warning_Against_Early_Implementation.

¹³⁸ MCGORRERY, Paul. *A Further Critique of Brain Fingerprinting: The Possibility of Propranolol Usage by Offenders*. Alternative Law Journal [online]. SAGE Publications, 42(3) [Cit.: 30. ledna 2022], s. 216-220. Dostupné z: doi:10.1 177/1037969X17730204.

¹³⁹ BERGSTRÖM, Zara a kol. *Intentional retrieval suppression can conceal guilty knowledge in ERP memory detection tests*. Biological Psychology [online]. 94 (1), [Cit.: 30. ledna 2022], s. 1-11. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051113001154>.

¹⁴⁰ MCGORRERY, Paul. *A Further Critique of Brain Fingerprinting: The Possibility of Propranolol Usage by Offenders*. Alternative Law Journal [online]. SAGE Publications, 42(3), [Cit.: 2022-01-30], s. 216-220. Dostupné z: doi:10.1 177/1037969X17730204.

bázi dobrovolnosti, stejně jako vyšetření na polygrafu. Rovněž, ačkoliv se Farwell pyšní velmi vysokou spolehlivostí, nelze pominout nedostatky, které jsou této technice vytýkány. Dokud nedojde k jejich spolehlivému vyvrácení, měla by tato technika, stejně jako využití polygrafu, zůstat operativně-pátracím prostředkem orgánů činných v trestním řízení spíše než prostředkem důkazním.

3 Psychologie výslechu

Žádné dva výslechy nejsou stejné. A stejně jako jsou různé lidské osobnosti a povahy, stejně se musí přistupovat i k výslechu. Správně připravený vyslýchající by měl mít představu o tom, jaký charakter má osoba, kterou má vyslýchat, a tomu přizpůsobit i způsob vedení výslechu. S ohledem na průběh výslechu a na to, jak vyslýchající vyslýchaného blíže poznává, by měl samozřejmě taktiku vedení výslechu adekvátně přizpůsobovat.

Při výslechu osoby, proti níž se řízení vede, řadí Leo¹⁴¹ mezi znaky, které jsou pro vyslýchajícího rozhodující při volbě výslechové metody, kromě charakterových a sociálních vlastností vyslýchaného navíc ještě sílu důkazů, které proti vyslýchanému vyslýchající má, a fakt, zda se jedná o prvpachatele či recidivistu.

3.1 Základní výslechové metody

Spurný¹⁴² s odkazem na Gráce¹⁴³ rozlišuje 4 základní metody ovlivňování a přesvědčování při výslechu:

- demonstrování,
- objasňování,
- ovlivňování příkladem, a
- přesvědčování.

Zdůrazňuje, že na rozdíl od přímého či nepřímého donucení zde má vyslýchaný aktivní roli. O předkládaných skutečnostech má možnost přemýšlet, může souhlasit či nesouhlasit s výroky vyslýchajícího. Úspěch či neúspěch však záleží na osobnosti vyslýchaného a jeho postoji k dané problematice, stejně jako na přesvědčivosti vyslýchajícího a správně zvolené metodě, eventuálně kombinaci níže popsaných metod.¹⁴⁴ Kombinace výslechových metod není ničím nestandardním, Leo ve svém výzkumu uvádí, že policisté v průběhu výslechu používali v průměru 5-6 výslechových metod.¹⁴⁵

¹⁴¹ LEO, R. (1996). *Inside the interrogation room*. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. Northwestern University School of Law, (86), [Cit.: 7. března 2021]. Dostupné z: doi 0091-4169/96/8602-0266.

¹⁴² SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 88.

¹⁴³ GRÁC, Ján. *Persuázia: ovplyvňovanie človeka človekom*. Martin: Osveta, 1985.

¹⁴⁴ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 88-93.

¹⁴⁵ LEO, R. (1996). *Inside the interrogation room*. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. Northwestern University School of Law, (86), [Cit.: 7. března 2021], s. 277. Dostupné z: doi 0091-4169/96/8602-0266.

V případě demonstrace vyslychající předkládá vyslychanému hmotné předměty, které vyslychaný může vnímat svými smysly. Vyslychající tímto způsobem bude typicky vyslychaného konfrontovat s existujícími důkazy – movitými věcmi, například fotografiemi či použitou zbraní.

Podstatou objasňování je vysvětlování souvislostí tak, aby vyslychaný pochopil problematiku v její celistvosti.¹⁴⁶ Vyslychající usiluje o to, aby vyslychaný pochopil fakta a byl schopen vyvodit z nich odpovídající závěry.

Při ovlivňování příkladem vyslychající vyslychanému prezentuje modely, vzory, se kterými si může vyslychaný problém spojit, což může zvýšit jeho angažovanost při výslechu.¹⁴⁷ Mírným úskalím této metody je vhodný výběr vzoru – vybraný vzor by měl být pro vyslychaného dostatečně atraktivním, v opačném případě tato metoda nebude úspěšná.

U přesvědčování vyslychající přesvědčuje vyslychaného argumenty. Jednotlivými metodikami přesvědčování pak jsou předkládání argumentů, kladení otázek, formulování kladných otázek, apely na rozum či naopak na city, bagatelizace aj.¹⁴⁸

Osobám, které jsou zvyklé opanovat konverzaci a spíše mluví než poslouchají, je vhodnější pokládat otázky a výslech usměrňovat právě jejich vhodnou formulací. Pakliže by se je vyslychající snažil přesvědčit, byť sebelepší argumentací, nebo různými apely, a stavěl je tím do role pasivního posluchače, bude prakticky nemožné je jakkoliv ovlivnit.¹⁴⁹ Naopak osoby, které jsou ve výslechu spíše pasivní, je vhodné přiměřeně stimulovat. Vyslychající by měl ve vyslychaném vyvolat dojem, že jej upřímně a se zájmem poslouchá, v takovém případě se vyslychaný bude cítit sebejistěji a spíše se rozmluví. Vhodné jsou stimuly, které vyslychaného utvrzují v tom, že mluví k věci a má pokračovat. Obdobně stimulačně může na vyslychaného působit opakování, resp. parafráze části výpovědi vyslychaného vyslychajícím. Vyslychající si ověří, že vyslychanému správně porozuměl, současně dodá vyslychanému pocit, že jej vnímá a má opravdový zájem na porozumění jeho výpovědi.

¹⁴⁶ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 89.

¹⁴⁷ Op. cit.

¹⁴⁸ Op. cit., převzato od GRÁC, Ján. *Persuázia: ovplyvňovanie človeka človekom*. Martin: Osveta, 1985, s. 32 an.

¹⁴⁹ GRÁC, Ján. *Persuázia: ovplyvňovanie človeka človekom*. Martin: Osveta, 1985, s. 256.

3.1.1 Kladení otázek

Způsob pokládání otázek je sám o sobě nezanedbatelnou disciplínou. Jen správně položenou otázkou získá vyslychající požadované informace. Ostatně, i samotná otázka je nositelkou informací. Její pokládání by nemělo být bezmyslenkovité, vyslychající by měl promyslet, jakou informaci chce položenou otázkou získat, a s ohledem na to ji pak promyšleně formulovat.

Grác provedl výzkum¹⁵⁰, jehož cílem bylo zjistit, nakolik formulace otázky jako kladné nebo záporné ovlivňuje odpověď. Při výzkumu jeden z účastníků házel pokerovou kostkou a ostatní měli hádat jeho výsledek. Bylo stanoveno, že pokud padne sudé číslo, znamená to výhru (tedy značku „+“), a naopak liché číslo prohru (značku „-“). Jenom ten účastník, který házel kostkou, věděl, jaké číslo padlo, a zapisoval tedy skutečné výsledky. Ostatní účastníci zapisovali výsledek, který předpokládali, vždy až po otázce experimentátora, který se střídavě ptal, zda házející neprohrál, vyhrál, prohrál či nevyhrál. Kladná otázka *vyhrál?* generovala spíše kladné odpovědi, záporná otázka *prohrál?* naopak spíše záporné, ale v nižším poměru než v případě kladné otázky. V případě neurčitých otázek získal vědecký tým více kladných odpovědí na otázku *neprohrál?* Otázka *nevyhrál?* vygenerovala nejméně kladných odpovědí ze všech variant otázek.

Závěry výše zmíněného výzkumu lze zjednodušeně zobecnit na konstatování, že kladná otázka ve vyslychaném vyvolává pocit, že se od něj spíše očekává kladná odpověď, zatímco na zápornou otázku má tendenci odpovídat spíše negativně. Jistě toho lze využít v případě, že vyslychající již o nějaké skutečnosti ví z jiných důkazů, avšak chce, aby se k dané problematice vyjádřil i vyslychaný. Stejně tak může být ale tento psychologický jev nežádoucí, a to především při výslechu osob více náchylných sugesci (zejména dětí, starších osob či osob se sníženým intelektem).¹⁵¹ I z tohoto důvodu by vyslychající neměl podcenit důležitost formulace jednotlivých otázek.

¹⁵⁰ GRÁC, Ján. *Persuázia: ovplyvňovanie človeka človekom*. Martin: Osveta, 1985, s. 255-257.

¹⁵¹ K uvedenému blíže viz kapitola 1.2.3.

3.2 Výslechové metody podle Lea a Boukalové

Podrobněji výslechové metody rozdělil a zanalyzoval Leo ve svém výzkumu.¹⁵² Je však nutné zdůraznit, že všechny Leem popsané metody mají základ a vycházejí ze základních psychologických poznatků, které jsou popsány v kapitole 3.1.

Při typickém výslechu podezřelého v USA, jak naznačuje Leo ve svém výzkumu, vyslychající vyslychanému nejprve předestírali důkazy naznačující vinu vyslychaného, lhostejno zda pravdivé či nepravdivé.¹⁵³ Následně se pokoušeli vyvrátit tvrzení vyslychaného, že do případu nebyl zapojen, a to nejčastěji zdůrazňováním rozporů v alibi nebo výpovědi. Z pozitivních přístupů pak nejčastěji apelovali na vyslychaného, aby jednal ve svém nejlepším zájmu, současně využívali morálního či psychologického odůvodnění jednání vyslychaného, pochval a lichotek, snahou zmenšit morální závažnost činu. Dále se snažili zdůraznit vyslychanému důležitost spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, odkazovali na odbornost vyšetřovatelů, a v neposlední řadě se taktéž pokoušeli působit na svědomí vyslychaného.¹⁵⁴ V žádném ze 153 výslechů, které Leo zahrnul do svého výzkumu, se vyslychající nedopustili nějakých nepřátelských dotyků vůči vyslychanému, technika hodného a zlého policisty byla, navzdory její oblíbenosti filmovými scénáristy, použita pouze v jediném případě, a například pouze v pěti případech vyslychající zvýšili na vyslychaného hlas, či dokonce křičeli.¹⁵⁵

Ačkoliv se Leem popisované metody používají i v české výslechové praxi, jejich oblíbenost, vyjádřená četností používání, se od americké praxe liší. Zatímco v USA byly nejčastěji používanými taktikami snaha přesvědčit vyslychaného, aby jednal ve svém nejlepším zájmu a konfrontace vyslychaného s existujícími důkazy, čeští vyšetřovatelé nejvíce poukazovali na rozpory ve výpovědi a morálně omlouvali jednání vyslychaného. Konfrontace s existujícími důkazy byla v českém prostředí až na třetím místě.¹⁵⁶

¹⁵² LEO, R. (1996). *Inside the interrogation room*. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. Northwestern University School of Law, (86), [Cit.: 7. března 2021], s. 278. Dostupné z: doi 0091-4169/96/8602-0266.

¹⁵³ V 85 % případů byly důkazy pravdivé, v poměrně vysokém počtu 30 % případů pak byly důkazy falešné.

¹⁵⁴ LEO, R. (1996). *Inside the interrogation room*. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. Northwestern University School of Law, (86), [Cit.: 7. března 2021], s. 279. Dostupné z: doi 0091-4169/96/8602-0266.

¹⁵⁵ Op. cit., s. 278.

¹⁵⁶ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 114-122.

Z technik, které byly vybrány do českého průzkumu¹⁵⁷, je zřejmě nejzajímavější srovnání konfrontace vyslychaného s falešnými důkazy o jeho vině. Zatímco v Leově výzkumu byla tato technika použita v 30 % případů,¹⁵⁸ v České republice byla odmítnuta všemi dotazovanými vyšetřovateli¹⁵⁹. Je však třeba zdůraznit, že prezentovaného šetření použití vybraných výslechových technik v České republice se zúčastnilo pouze 9 vyšetřovatelů, a ačkoliv se jejich pracovní zařazení lišilo¹⁶⁰, netvořili, dle názoru autorky, dostatečně reprezentativní vzorek.

3.2.1 Předkládání falešných a neexistujících důkazů

Sami vyšetřovatelé označili techniku předkládání falešných důkazů ve výzkumu Boukalové za neetickou. Pro její použití je po zahájení trestního stíhání obviněného, jak uvádí Boukalová, překážkou nutnost protokolace výsledku a dále obvyklá přítomnost obhájce, který by se takovému postupu policejního orgánu jistě bránil.¹⁶¹ Český právní řád konfrontaci obviněného s falešnými důkazy dokonce výslovně zakazuje v ustanovení § 92 odst. 4 věta druhá trestního řádu.¹⁶²

V právní teorii by výpověď obviněného učiněná v návaznosti na jeho konfrontaci s falešnými či neexistujícími důkazy měla být považována za získanou nezákonným způsobem a jako taková by proto měla být absolutně neúčinným důkazem. Závěr o absolutní neúčinnosti takto opatřené výpovědi obviněného potvrzuje i Jelínek.¹⁶³ Zda je ovšem takto získaná výpověď v praxi vždy považovaná za absolutně neúčinnou, je otázkou.

U výslechů, u kterých není přítomna osoba dohlížející na zákonnost prováděného úkonu¹⁶⁴ a u kterých nadto není pořizován audiovizuální, nebo alespoň audio záznam, lze na zákonnost usuzovat pouze z protokolu o výslechu dané osoby, sepsovaného orgánem činným v trestním řízení. Ačkoliv by měl protokol o výslechu doslovně kopírovat probíhající rozhovor mezi

¹⁵⁷ V původním výzkumu Leo popisuje 25 různých výslechových technik, ze kterých Boukalová pro své šetření v České republice vybrala 12.

¹⁵⁸ LEO, R. (1996). *Inside the interrogation room*. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. Northwestern University School of Law, (86), [Cit.: 7. března 2021], s. 278. Dostupné z: doi 0091-4169/96/8602-0266.

¹⁵⁹ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 115.

¹⁶⁰ Čtyři vyšetřovatelé působili u útvaru s celorepublikovou působností, zbylí u útvarů s různou místní působností.

¹⁶¹ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s.116.

¹⁶² Ustanovení § 92 odst. 4 věta druhá trestního řádu zní: „*Otázky musí být kladeny jasně a srozumitelně bez předstírání klamavých a nepravdivých okolností; nesmí v nich být naznačeno, jak na ně odpovědět.*“

¹⁶³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 376.

¹⁶⁴ Obhájce, státní zástupce či soudce.

vyslýchajícím a vyslychaným, nezřídka se tak neděje. Policejní orgán odpovědi vyslychaného zkracuje či přeformulovává s cílem urychlyt vyhotovení protokolu, ne vždy pak do protokolu uvádí i přesné znění otázek položených vyslychajícím, nadto v doslovném znění.

Z výzkumu Boukalové¹⁶⁵ jednoznačně vyplývá, že vyšetřovatelé vědí o nezákonnosti takového postupu. Je proto na místě se zamyslet, zda by policejní orgán v případě, že výslechu není účastna osoba dohlížející na zákonnost, do protokolu o výslechu využití techniky předložení falešného či neexistujícího důkazu vyslychanému zaznamenal, i kdyby k tomu opravdu došlo.

3.3 Výslechové styly dle Kubíka

Kubík jednotlivé výslechové metody, z nichž některé byly popsány v předchozích podkapitolách, spojuje do tzv. výslechových stylů podle typologie vyslychané osoby. Ačkoliv jím popisované styly mají být uplatňovány vyšetřovateli v přípravném řízení na osobách podezřelých a obviněných, s mírnou modifikací je lze aplikovat i na výslech svědků. S ohledem na typologii vyslychaných osob, proti nimž se řízení vede, se současně v různé míře odlišuje i účel výslechu, v němž je ten který výslechový styl aplikován. Zatímco v jednom případě vyslychající potřebuje zjistit dosud neznámé informace, v jiném případě je ze všech dalších dostupných důkazů vina osoby, proti níž se řízení vede, nepochybná, a výslech je prováděn prakticky pouze proto, že je výslech vyslychané osoby předpokládán zákonem.

3.3.1 Direktivní styl vedení výslechu

Direktivní styl výslechu může vyšetřovatel uplatnit právě u druhého naznačeného účelu výslechu, tedy v případě, že vina vyslychaného je z dalších v přípravném řízení nashromážděných důkazů nevyvratitelná. Direktivní styl výslechu spočívá v autoritativním a sebevědomém vystupování vyslychajícího. Jeho dominantní postavení vyplývá právě z existence ucelené řetězce usvědčujících důkazů, které vyslychající vyslychanému v průběhu výslechu strategicky předkládá. Ačkoliv veškeré jednání vyslychajícího směřuje k tomu, aby se vyslychaný pod tíhou důkazů k činu doznal, nesmí se uchýlit k nezákonnému donucování.¹⁶⁶

¹⁶⁵ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 116.

¹⁶⁶ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 122.

Z výše uváděných výslechových metod zde vyslychající využívá především předkládání existujících důkazů, ale jistě bude využívat i objasňování skutečností, jak je popisují Spurný s Grácem, taktéž může zdůrazňovat výhodnost spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, a samozřejmě je v tomto stylu implicitně zdůrazněna role vyšetřovatele jako autority.

Tento styl lze bezpochyby aplikovat i na svědky, především na takové, kteří se zdráhají vypovídat.

Ačkoliv s ohledem na všechny důkazy svědčící o vině vyslychaného není pro vyslychajícího nezbytné získat doznání, využití videokonferenčního zařízení pro tento styl vedení výslechu se nejeví jako vhodné. Vyslychající vyslychanému v předem promyšleném sledu předkládá jednotlivé usvědčující důkazy, čímž buduje ve vyslychaném napětí a vyvíjí určitý nátlak na jeho psychiku, byť v zákonných mezích. Tento je jistě umocněn přítomností osoby vyslychajícího v bezprostřední blízkosti vyslychaného. Přes videokonferenční zařízení bude jistě těžší ve vyslychaném vyvolat potřebné vnitřní napětí.

3.3.2 Nedirektivní styl vedení výslechu

Nedirektivní styl, jak jej popisuje Kubík, je prakticky opakem direktivního stylu popisovaného v předešlé podkapitole. V tomto případě je vina vyslychaného naopak vysoce nepravděpodobná, ale jeho výpověď může být účelná pro objasnění některých skutečností, například i k odhalení osoby skutečného pachatele. U tohoto stylu výslechu by měl mít hlavní roli vyslychaný, vyslychající by měl plnit úlohu spíše aktivního posluchače. Vyslychající by měl využívat parafráze k povzbuzení vyslychaného vypovídat. Pro tento výslechový styl je vhodné klást vyslychanému otevřené otázky, neboť tím bude nejlépe dosaženo jeho co nejobjektivnější souvislé výpovědi.¹⁶⁷

Tento styl nevykazuje žádné bezprostřední překážky uplatnění v distanční formě výslechu, neboť vyslychající, na rozdíl od předchozího stylu, nepotřebuje budovat napětí. Je však třeba brát v potaz možnou prodlevu mezi přenosem obrazu a zvuku, v důsledku čehož nebude obraz a zvuk synchronní. I to může být důvodem, proč jsou vyslychaní při videokonferenčním výslechu ve svých výpovědích zpravidla stručnější, než by byli při výslechu naživo.¹⁶⁸ Úkol vyslychajícího

¹⁶⁷ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 123.

¹⁶⁸ Jak se shoduje většina oslovených advokátů.

povzbuzovat vyslýchaného k výpovědi je tak násobně složitější. V neposlední řadě má vyslychající ztíženou úlohu při rozpoznávání lživé výpovědi vyslýchaného.

3.3.3 Přívětivý styl vedení výslechu

Jádrem tohoto výslechového stylu je navázání vztahu s vyslychaným, a to proto, že vyslychaný je citlivý. Nutným předpokladem je ovšem jeho ochota vypovídat, nebo alespoň její předpoklad, přičemž právě navázáním vztahu s vyslychajícím vyslychaný tuto ochotu nabude. Vyslychající by měl působit přátelsky, vytvořit atmosféru důvěry, třeba i snížením hlasitosti svého projevu, snažit se o pochopení vyslychaného, musí projevit empatii a aktivně poslouchat.¹⁶⁹

Vyslychající se musí v tomto stylu bezpodmínečně vyvarovat jakékoliv formy vyhrožování. Vytvoření napětí a tlaku na vyslychaného Kubík navrhuje prostřednictvím fyzického narušení intimní zóny vyslychaného, například posazením se do jeho bezprostřední blízkosti. Upozorňuje však, že by vyslychající v intimní zóně vyslychaného neměl dlít nepřiměřeně dlouho, naopak by měl vzdálenost od vyslychaného měnit v závislosti na vývoji výslechu: „... *aby vyšetřovatel neporušoval intimní zónu podezřelého příliš dlouho, ale aby proxemické parametry sociální interakce situačně měnil v závislosti na tom, zda podezřelý právě vykazuje pasivně rezistentní chování, nebo svou výpověď směřuje k poskytnutí přiznání. Vhodnou taktikou změny proxemiky v průběhu výslechu se vytváří u podezřelého žádoucí psychické napětí.*“¹⁷⁰

Tento styl výslechu lze do určité míry využít i ve videokonferenčním výslechu. Vhodný je zejména proto, že vyslychající nemusí na vyslychaného působit v úmyslu přimět jej vypovídat, naopak ochota vypovídat se u tohoto stylu u vyslychaného presumuje. Stejně tak je možné i při videokonferenčním výslechu navázat s vyslychaným přátelský vztah, byť s hlasitostí a tónem projevu může vyslychající pracovat jen omezeně, a to především v závislosti na kvalitě videopřenosu.

Vyslychající musí taktéž počítat s velmi omezenou možností vytvářet psychologický tlak na vyslychaného změnami proxemiky. Vyslychající se může kupříkladu odklonit od monitoru, respektive od videokamery, třeba tím, že se pohodlně opře do opěradla židle. Ne vždy takový pohyb ale technika umožní, vyslychajícího může omezovat například krátký kabel sluchátek.

¹⁶⁹ KUBÍK, Ondrej. *Investigativna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 123.

¹⁷⁰ Op. cit., s. 123 – 124.

Vyslýchající však tímto pohybem spíše vyjádří nedůvěru v informace sdělené mu vyslychaným, stejně jako opačným pohybem, tedy příkloněním k obrazovce, vyjádří zájem o to, co vyslychaný právě říká.

Nejedná se však o vytváření tlaku ve smyslu popsaném Kubíkem. Je třeba zdůraznit, že tyto pohyby nemusí být vyslychaným interpretovány vždy správně. Přiblížení se k obrazovce může vnímat jako zhoršení kvality přenosu na straně vyslychajícího, a proto by ani vyslychající neměl k interpretaci reakcí vyslychaného na neverbální projevy vyslychajícího přistupovat dogmaticky.

3.3.4 Emocionální styl vedení výslechu

Najít u vyslychaného nejslabší místo a toho psychologicky využít, tak by se dal zjednodušeně popsat tento styl vedení výslechu. Vyslýchající by měl s využitím této slabiny apelovat na svědomí vyslychaného a dovést ho k vnitřnímu přesvědčení, že přiznání a spolupráce při vyšetřování pro něj bude nejlepší. Kubík jako typické slabiny uvádí osoby blízké, typicky partnera, děti či další příbuzné.¹⁷¹ Je zřejmé, že tato metoda spíše nebude fungovat na egocentrické jedince, byť u takových by slabinou mohlo být jejich vlastní já, tedy apely, aby ulevili vlastnímu svědomí.

Obecně je tato metoda použitelná spíše pro prvopachatele, osoby, kteří nejsou zvyklí na kontakt s orgány činnými v trestním řízení, pro které jsou vyšetřovací úkony velkým náparem na psychiku. „Ostřílení“ pachatelé působení vyslychaného ustojí lépe. Boukalová¹⁷² uvádí, že osobnostní charakteristiky potřebné pro úspěšné uplatnění této metody často absentují u osob s disociální poruchou osobnosti, naopak je často využitelná u mladistvých pachatelů.

I tato metoda ovšem má svá úskalí, Kubík upozorňuje, že vyslychající nesmí na vyslychaného tlačit příliš necitlivě a musí mu nechat čas zhodnotit své možnosti a opravdu se vnitřně ztotožnit s tím, že s ohledem na své slabé místo, ať už jím je cokoli, bude lepší spolupracovat. V opačném případě by mohlo dojít k náhlému nepřiměřenému fyzickému útoku vyslychaného na účastníky výslechu.¹⁷³

¹⁷¹ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 124.

¹⁷² BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 117.

¹⁷³ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 124.

Tento způsob vedení výslechu není primárně založen na neverbální komunikaci, proto jej apriori nelze vyloučit pro použití i v distanční formě výslechu. Naráží však na obvyklé nedostatky této formy výslechu, tedy obtížnější vyvolání a udržování požadované atmosféry a napětí ve vyslychaném, stejně jako možné nedostatky ve vizuální projekci reakcí vyslychaného vlivem nekvalitního přenosu.

3.3.5 Logický a racionalizující styly vedení výslechu

Opakem emocí je racionalita a logické uvažování, proto opakem emocionálního stylu je styl, který se opírá o logiku. Je vhodné jej použít, pakliže proti vyslychanému existují důkazy a současně vyslychaný je racionální, logicky uvažující člověk. Zda vyslychaný uvažuje logicky v objektivním smyslu je však vedlejší, podstatné je, že ve svůj způsob uvažování věří a že na něj spoléhá. Kubík uvádí, že vyslychaný, na nějž je možné použít tento styl výslechu, se „*projevuje neustálou potřebou zdůvodňování, vysvětlování, teoretizování a pod [sic!]*“.¹⁷⁴

Vyslychající by se měl naladit na to, jak vyslychaný uvažuje a odhadnout, jak se zřejmě bude bránit. Je nutné, aby vyslychající působil sebevědomě, a to jak svými verbálními, tak neverbálními projevy.

Na logicky uvažující pachatele lze použít i racionalizující styl. U tohoto stylu vyšetřovatel tzv. „uvažuje nahlas“ a zamýšlí se nad možnými důvody, které vyslychaného mohly vést ke spáchání činu. Tento postup je dle výzkumu Boukalové¹⁷⁵ vyšetřovateli užíván poměrně často. Poměrně jednoduchá je aplikace tohoto postupu na situační trestné činy, naopak v některých případech je vyšetřovatelem předstírané pochopení čistě účelové.¹⁷⁶

Zaměření těchto stylů na obsah spíše než na způsob vedení výslechu naznačuje, že právě tyto výslechové styly budou nejnáze aplikovatelné na výslech prostřednictvím videokonference.

¹⁷⁴ KUBÍK, Ondrej. *Investigativna psychológia. 2. dopl. a přeprac. vyd.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 125.

¹⁷⁵ BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie.* Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, s. 116.

¹⁷⁶ Op. cit.

3.3.6 Agresivní styl vedení výslechu a taktika dobrého a zlého policisty

Oba tyto výslechové styly jsou založené na spolupůsobení dvou vyslychajících, z nichž jeden, ‚zlý‘ policista vytváří ve vyslychaném napětí a naopak druhý, ‚hodný‘, představuje vyslychanému řešení jeho neutěšené situace v případě, že se ke všemu přizná.

Výslech metodou dobrého a zlého policisty je z hlediska souladu s právními předpisy méně problematický. Kubík¹⁷⁷ tento výslechový styl popisuje tak, že nejprve vede výslech zlý policista, který svým dominantním chováním ve výslechové místnosti, ale i tónem hlasu a případně rovněž arogancí vyvolá ve vyslychaném stres, vnitřní napětí, eventuálně rovněž strach. Následně do výslechu přistoupí hodný policista, který vyslychaného konejší a ospravedlňuje jednání předchozího vyslychajícího. Vyslychající musí velmi dobře spolupracovat a oba musí být schopní vycítit, kdy je vhodnější působení zlého a kdy hodného policisty, tedy kdy je ještě vyslychaný zatvrzelý a kdy se již rozhodne vypovídat.

Agresivní styl výslechu funguje na opačném principu. Nejprve vede výslech přívětivý vyslychající,¹⁷⁸ a následně je vyslychaný vyslychán druhým, hrubým, v jistém smyslu až agresivním vyšetřovatelem. Ten by měl ve vyslychaném vzbudit strach jednak svým vzezřením, jednak svým chováním a projevy ve výslechové místnosti. Vyslychající může křičet, pracovat s prostorem výslechové místnosti například přiblížením se do intimní zóny vyslychaného, anebo třeba bouchnout do stolu. Cílem je vytvoření stresové situace, vyvolání stavu psychického napětí vyslychaného, vedoucího v ideálním případě k jeho přiznání. Tento výslechový styl je vhodný u vyslychaných, kteří vytrvale odmítají s vyšetřovatelem spolupracovat.¹⁷⁹

Užití zejména agresivního stylu vedení výslechu je dle názoru autorky sporné, neboť se agresivní vyslychající pohybuje na opravdu tenké hranici zákonnosti prováděného úkonu. Ona hranice, rozdělující nátlakové, ale stále ještě přípustné vedení výslechu a nezákonný výslech z důvodu psychického donucení, je do jisté míry subjektivní. Autorka má dokonce za to, že užití agresivního stylu výslechu by mělo být nezákonné vždy, neboť už ze své podstaty se snaží ve vyslychaném vyvolat pocit ohrožení možným fyzickým útokem, v čemž spatřuje psychické donucení vypovídat. I kdyby však němelo být užití této formy výslechu nezákonné bez dalšího,

¹⁷⁷ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 126.

¹⁷⁸ Tato první fáze není pro úspěšné použití tohoto stylu výslechu nezbytná, avšak bezprostřední kontrast mezi přístupem obou vyslychajících přispívá k vyvolání vnitřního napětí u vyslychaného.

¹⁷⁹ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 125

více než několik minut trvající výslech vedený agresivním vyslychajícím by již jistě dosáhl intenzity jednání zakázaného ustanovením § 92 odst. 1 věta druhá trestního řádu.

Pakliže by užití tohoto stylu vedení výslechu bylo shledáno v omezené míře přípustným, vždy by mělo jít o styl užívaný až *ultima ratio*. Rovněž je vhodné, aby, pakliže k užití této metody vyslychající přistoupí, zaznamenal celý průběh úkonu na videozáznam. Vědomí toho, že je výslech nahráván,¹⁸⁰ může vyslychanému pomoci onu hranici zákonnosti nepřekročit a nepřistoupit kupříkladu k užití fyzického násilí proti vyslychanému. Videozáznam může rovněž orgánům činným v trestním řízení sloužit jako důkaz o zákonnosti výslechu v případě, že si vyslychaný bezprostředně před či bezprostředně po výslechu přivodí úraz.¹⁸¹

Výslechový styl dobrého a zlého policisty je dle názoru autorky nepatrně méně problematický, neboť jednání zlého policisty zpravidla nedosahuje takové intenzity. Pokud by však jeho dominantní jednání vůči vyslychanému dosáhlo intenzity nezákonného psychického či fyzického donucení, v plném rozsahu by platilo výše uvedené.

Neboť oba tyto výslechové styly významně staví na situačním napětí pramenícím především z neverbálních projevů vyslychajícího, nejví se jako vhodné k provádění při výslechu prostřednictvím videokonference. I kdyby snad vyslychající na kameru křičel a bouchal do stolu, jen stěží to ve vyslychaném vyvolá kýžené napětí a strach. Tyto emoce jsou vyvolány především implicitní hrozbou možného fyzického útoku ze strany vyslychajícího, který uvedené svým jednáním dále podporuje. Jelikož při výslechu prostřednictvím videokonference není vyslychající v bezprostřední přítomnosti vyslychaného, tato implicitní hrozba je minimální.

3.3.7 Odměřený styl vedení výslechu

Odměřený styl vedení výslechu je dle Kubíka¹⁸² vhodné použít na vyslychaného, který dlouhodobě odmítá vypovídat a nespolupracuje s orgány činnými v trestním řízení. Vyslychající se snaží svým jednáním, verbálním i neverbálním, vyvolat ve vyslychaném dojem, že nepotřebuje, aby vyslychaný vypovídal, neboť i bez jeho výpovědi má dostatek dalších důkazů, na základě kterých může celou věc objasnit. Z vystupování vyslychajícího si takový závěr

¹⁸⁰ Je samozřejmé, že z taktických důvodů vyslychaný o pořizování videozáznamu vědět nemusí.

¹⁸¹ K důkaznímu břemenu orgánů činných v trestním řízení v případě prokazování, že při vyšetřovacím úkonu nebyla osoba, proti níž se řízení vede, podrobena násilí, s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2002, sp. zn. II.ÚS 291/2000, blíže v kapitole 1.1.7.

¹⁸² KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 127.

vyslýchaný může dovést, nikdy by však vyslychající neměl uvedené vyslovit explicitně, neboť by takovým vyjádřením předstíral klamavé a nepravdivé okolnosti, což je zákonem zakázáno¹⁸³, jak je podrobněji popsáno v kapitole 3.2.1. Z výpovědi vyslychaného v návaznosti na tvrzení o existenci neexistujících důkazů by se pak rázem stal absolutně neúčinný důkaz.

Vyslýchaný by podle Kubíka¹⁸⁴ měl znejistět a začít se obávat, aby nebyl obviněn ze skutků, které nespáchal, a měl by proto začít vyslychajícího přesvědčovat o své verzi události. Záměrnou ignorací vyslychaného ze strany vyslychajícího začne vyslychaný propadat pocitům bezmoci, pod vlivem kterých bude o to víc přesvědčovat vyslychajícího o pravdivosti své verze.

Tento výslechový styl zřejmě není v praxi využíván příliš často. Jednak málokterý vyslychající dokáže vyslychaného o své lhostejnosti přesvědčit dostatečně spolehlivě, jednak sám o sobě zpravidla nevede ke kýženému výsledku, tedy k úplné a pravdivé výpovědi vyslychaného, případně k pravdivému přiznání o spáchání trestného činu. Pokud je vyslychající s touto metodou úspěšný, podaří se mu vyslychaného tak říkajíc „rozmluvit“, a následně, už za pomoci ostatních, výše popsaných stylů mu postupně jeho verzi znevěrohodnit a přimět ho vypovídat pravdivě.

Tento výslechový styl může být jednoduše využit i ve videokonferenčním výslechu, neboť je založen primárně na verbální komunikaci účastníků výslechu.

¹⁸³ Ustanovení § 92 odst. 4 věta druhá trestního řádu.

¹⁸⁴ KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, s. 127.

Závěr

Tato diplomová práce se komplexně zabývá problematikou jednoho z nepoužívanějších kriminalistických postupů při objasňování trestné činnosti.

V první kapitole popisuje aktuální platnou a účinnou právní úpravu výslechu, přičemž se zaměřuje nejprve na nejpodstatnější oblasti dotýkající se osoby, proti níž se řízení vede, a následně na oblast výslechu svědků. Ne vždy je však takové dělení možné, proto se i v této práci pojednání o osobách v tomto procesním postavení do jisté míry překrývá. Je to způsobeno jednak provázaností právní úpravy, jednak i samotnou realitou, kdy není vyloučena změna procesního postavení osoby v průběhu trestního řízení.

Autorka má za to, že v úvodu vytyčené cíle se jí podařilo splnit, když nejprve podrobně popisuje platnou právní úpravu, následně ji ve druhé kapitole doplňuje o výslechovou praxi, a v poslední kapitole se podrobně zabývá psychologii působení na vyslýchané s cílem získání úplné a pravdivé výpovědi.

Za největší nedostatek platné právní úpravy autorka považuje nedostatečnou úpravu přípustnosti důkazů. Absence podrobné právní úpravy, či alespoň výkladové judikatury, která by se tímto významným aspektem dokazování zabývala, se promítá jednak do přípustnosti důkazu získaného nezákonně (ať získaných nezákonným donucením, nebo prostřednictvím nepřipustných otázek), jednak rovněž do přípustnosti důkazů opatřených na jejich základě.

Vymezení pojmu nezákonného donucení autorka považuje za vhodné ponechat soudní praxi, byť si je vědoma základního nedostatku tohoto řešení – taková sporná otázka musí být nejprve předložena soudům k posouzení, a současně musí být účastníci takového řízení dostatečně vytrvalí (tedy projít celou soustavou obecných soudů), aby mohlo být uvedené předloženo k posouzení Nejvyššímu soudu, případně soudu Ústavnímu.

Přípustnost sekundárních důkazů, tzv. plodů z otráveného stromu, by dle autorky měla být výslovně řešena trestními zákony. Navrhuje proto, aby *de lege ferenda* došlo k zakotvení nepřipustnosti důkazů získaných na základě výpovědi získané nezákonným způsobem, pakliže takové porušení zákona, tedy nezákonné získání výpovědi, mělo vliv na výsledek řízení.

Ve druhé části práce, ve které se autorka zabývala kriminalistickou praxí, tedy postupy orgánů činných v trestním řízení při provádění výslechu, se opakovaně zabývala především problematikou nesprávné a neúplné protokolace výslechu. Řešení se nabízí celá řada, avšak všechna naráží především na kapacitní a rozpočtové limity orgánů činných v trestním řízení, obhájců, a případně rovněž dalších právních zástupců. I při využití nástroje zaznamenávající mluvenou řeč do písemného projevu by bylo nutné protokol doplnit o situační poznámky, které

by měly být nedílnou součástí protokolu o výsledku. I nadále tak není moc prostoru k překonání *statusu quo*. Orgány činné v trestním řízení by však měly usilovat v co největší míře využívat audiovizuálních záznamů, tedy výsledky nahrávat na videokameru, neboť videozáznam v dnešní době představuje nejspolehlivější důkazní prostředek o skutečném průběhu výsledku.

S ohledem na postupný rozvoj digitalizace, překotně uspíšený pandemií nemoci Covid-19, autorka provedla kvantitativní výzkum využívání videokonferenční formy výsledku v řízení před soudem. Výsledky tohoto výzkumu nebyly nikterak překvapivé, mezi lety 2018 a 2019 bylo možné pozorovat pozvolný nárůst využívání této formy výsledku, a následně mezi lety 2019 a 2020 (kdy rok 2020 byl prvním rokem významně ovlivněným pandemií a s ní souvisejícími opatřeními) je viditelný významný skokový nárůst.

Autorka má v úmyslu tento výzkum dále rozšířit, a to o data z dalších let (jak roky předcházející roku 2018 za účelem analýzy rychlosti růstu, tak i za roky novější, především rok 2021, v němž předpokládá další skokový nárůst využívání videokonferenční formy výsledku, mimo jiné třeba právě staršími soudci, kteří se možná dříve tuto formu výsledku zdráhali využívat). Současně by bylo zajímavé sledovat, zda je vývoj využívání videokonference v řízení před soudem kopírován vývojem jejího využívání v přípravném řízení policejním orgánem.

Byť je videokonference dle dostupných údajů využita stále jen v malém počtu trestních řízení, pokud bude vzrůstající trend pokračovat, stane se postupně častějším nástrojem. I proto autorka zkoumala, zda lze v praxi tuto formu výsledku považovat za plnohodnotnou. Za tímto účelem jednak oslovila advokáty, kteří se s touto formou výsledku ve své praxi jakožto obhájci setkávají, a jednak následně v poslední kapitole této práce posuzovala, zda jsou jednotlivé konkrétní psychologické metody vhodné k uplatnění prostřednictvím videokonference.

Z výsledků kvalitativního výzkumu v podobě rozhovorů s advokáty vyplynulo, že videokonferenční výslech má stále řadu nedostatků, pro které jej nelze označit za plnohodnotnou náhradu výsledku za osobní účasti všech zúčastněných. Videokonferenční výsledky jistě mají své výhody spočívající především v úspoře času a nákladů, ale jsou využitelné především v případech, kdy se nepředpokládá, že by vyslýchaný mohl vypovídat lživě. Naopak největším očividným nedostatkem je špatná technická vybavenost (co do počtu i co do kvality) orgánů činných v trestním řízení pro provádění videokonferencí.

Bude zajímavé ve střednědobém horizontu sledovat vývoj moderních technologií a jejich dopad na trestní právo, a třeba právě nástroje a technologie určené k odhalování nepravdivé výpovědi. Ať už půjde o další rozvoj fyziodetekčních zařízení či například vylepšení metody *brain fingerprinting*, anebo metod a postupů dosud neobjevených. Pokud by se vědcům podařilo zvýšit

spolehlivost těchto alternativních výslechových metod, jistě by se staly vítanou ustálenou praxí spíše než pouhou operativně-pátrací alternativou.

V poslední kapitole této práce, která je věnována psychologickým metodám využívaným s cílem získání úplné a pravdivé výpovědi, autorka popsané metody analyzuje s ohledem na jejich přípustnost v kontextu platné právní úpravy a současně na jejich možnou využitelnost právě při videokonferenčním výslechu. První dvě kapitoly se tak na tomto místě příhodně propojí.

Seznam zkratk

advokátní tarif	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů
důvodová zpráva k trestnímu řádu	důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
kancelářský řád	Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3.12.2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy
Listina základních práv a svobod	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
zákon o obětech trestných činů	zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů
zákon o svobodném přístupu k informacím	zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zvláštní ochraně svědka	zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

BOUKALOVÁ, Hedvika. *Interakce a komunikace ve vyšetřování trestné činnosti z pohledu psychologie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012, 157 s. ISBN 978-80-7308-409-7.

FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní: komentář*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 951 s. ISBN 978-80-7598-306-0.

GRÁC, Ján. *Persuázia: ovplyvňovanie človeka človekom*. Martin: Osveta, 1985, 367 s.

GŘIVNA, Tomáš a kol. *Právo na obhajobu: teorie a praxe 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 302 s. ISBN 978-80-7380-593-7.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018, 863 s. ISBN 978-80-7502-278-3.

KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0.

KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021, 417 s. ISBN 978-80-7380-859-4.

KUBÍK, Ondrej. *Investigatívna psychológia*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s.r.o, 2019, 603 s. ISBN 978-80-571-0037-9.

MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008, 134 s. ISBN 978-80-7201-732-4.

MATIÁŠEK, Jan, SOUKUP, Jaroslav, BÁRTA, Bohumil. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha: Orbis, 1968, 250 s.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. Praha: C.H. Beck, 2001. 512 s. ISBN 80-717-9362-0.

MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, 583 s. ISBN 80-717-9878-9.

NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky, Vydavatelství PA ČR, 2003, 136 s. ISBN 80-725-1141-6.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 191 s. ISBN 978-80-7380-095-6.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby: teorie a praxe 21. století*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, 1257 s. ISBN 978-80-7400-750-7.

2 Seznam elektronických článků

BERGSTRÖM, Zara a kol. *Intentional retrieval suppression can conceal guilty knowledge in ERP memory detection tests*. *Biological Psychology* [online]. 94 (1). [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301051113001154>.

FARWELL, Lawrence. *Brain Fingerprinting: Detection of Concealed Information*. In: JAMIESON, A. a MOENSSENS, A. A., ed. *Wiley encyclopedia of Forensic Science* [online]. Chichester: John Wiley, 16. června 2014. [Cit.: 2022-01-02]. ISBN 9780470061589. Dostupné z: doi:10.1002/9780470061589.fsa1013.

HERCZEG, Jiří. *Zásada „nemo tenetur“ a práva obviněného v trestním řízení*. *Bulletin advokacie* [online]. Česká advokátní komora, 1-2/2010. [Cit.: 6. března 2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/3223/BA_1-2_2010_web.pdf.

KOHOUT, Josef, VRANÁ, Jana. *Detektor lži – fyziologické vyšetření*. *Bulletin advokacie* [online]. 5/1995, [Cit.: 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptcojzgvpweyk7gvpxgxztgm&groupIndex=4&rowIndex=0>.

MANDÁK, V. *Meze trestní obhajoby*. *Bulletin-advokacie.cz*. [Online] Česká advokátní komora, 10/2003. [Cit.: 26. února 2022]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_10.pdf.

MCGORRERY, Paul. *A Further Critique of Brain Fingerprinting: The Possibility of Propranolol Usage by Offenders*. *Alternative Law Journal* [online]. SAGE Publications, 42(3). [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: doi:10.1177/1037969X17730204.

PROVAZNÍK, Jan. *Trestněprávní meze lži při obhajobě v trestním řízení*. *Advokátní deník*. [Online] 12. květen 2019. [Cit.: 22. květen 2021.] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/06/12/trestnepravni-meze-lzi-pri-obhajobe-v-trestnim-rizeni-2/>.

ROBBERTS, A. J. *EVERYTHING NEW IS OLD AGAIN: BRAIN FINGERPRINTING AND EVIDENTIARY ANALOGY*. Yale Journal of Law & Technology [online]. Yale University, 2007(9). [Cit.: 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://yjolt.org/sites/default/files/roberts-9-yjolt-234.pdf>.

SEIFERT, Filip. *PODÁNÍ VYSVĚTLENÍ – NÁSTROJ (NE)SPRAVEDLIVÉHO TRESTNÍHO PROCESU?* Bulletin-advokacie.cz. [Online] Česká advokátní komora, 21. května 2018. [Cit.: 21. března 2021.] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/podani-vysvetleni-nastroj-nespravedliveho-trestniho-procesu>.

SRNKOVÁ, Petra. *Detektor lži - 30 let slouží české policii*. [online]. 7. února 2011. [Cit.: 2. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

WILCOXSON, Rebecca a Nathan BROOKS. *Brain Fingerprinting: A Warning Against Early Implementation* [online]. 09/2020 [cit. 2. ledna 2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/344526903_Brain_Fingerprinting_A_Warning_Against_Early_Implementation.

3 Seznam citované judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 214/1994 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 5. června 1996, sp. zn. II. ÚS 98/95

Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97

Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2001, sp. zn. Pl. ÚS 29/2000, vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 236/2001 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 10. července 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01

Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2002, sp. zn. II. ÚS 291/2000

Nález Ústavního soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04

Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2005, sp. zn. I. ÚS 734/04

Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 2005, sp. zn. I. ÚS 402/05

Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2011, sp. zn. IV. ÚS 583/11

Nález Ústavního soudu ze dne 10. března 2015, sp. zn. II. ÚS 3651/13

Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2016, sp. zn. I. ÚS 520/16

Nález Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2021, sp. zn. III. ÚS 1679/20

Směrnice pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. září 1966, sp. zn. Pls 6/66

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 9. dubna 1968, sp. zn. 7 Tz 11/68, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 8/1968, pod č. R 38/1968 tr. beck-online. [Online] [Cit.: 12. června 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojwhbpxexzthbpxi4q&groupIndex=0&rowIndex=0>

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1968. sp. zn. 5 Tz 71/68

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 6. března 1989, sp. zn. 7 To 1/89, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 4-5/1990, pod č. R 25/1990 tr. beck-online. [Online] [Cit.: 27. února 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojzgbpxexzsgvpxi4q>

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. března 1992, sp. zn. 6 To 12/92, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 1-2/1993, pod č. R 8/1993

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2004, sp. zn. 11 Tcu 130/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2019, sp. zn. 7 Tdo 1515/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2020, sp. zn. 6 Tdo 347/2020

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. února 1996, stížnost č. 18731/91, ve věci J. Murray proti Spojenému království. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-57980>.

Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. května 2000, stížnost č. 30210/96, ve věci Velikova proti Bulharsku. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/771E4621BBC506DAC125830F00439E48/\\$file/Velikova%20proti%20Bulharsku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/771E4621BBC506DAC125830F00439E48/$file/Velikova%20proti%20Bulharsku_rozsudek.pdf?open&)

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. března 2001, stížnost č. 33501/96, ve věci Telfner proti Rakousku. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-59347>

Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1. června 2010, stížnost č. 22978/05, ve věci Gäfgen proti Německu. Dostupné z: <https://sbirka.nsoud.cz/vyber/gafgen-proti-nemecku-rozsudek-velkeho-senatu-ze-dne-1-6-2010/>

Rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Iowa, Terry J. Harrington proti State of Iowa, ze dne 26. února 2003, č. 122/01-0653. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/iowa/supreme-court/2003/01-0653-654.html>

4 Seznam právních předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) (15. 2. 2012)

Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

5 Seznam ostatních použitých zdrojů

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3.12.2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

Přednáška JUDr. Lukáše Duffka. PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ TRESTNÍ A JEHO PRAXE. [Online] Rowan Legal, 18. 5. 2020. [Cit.: 29. června 2021.] Dostupné z: <https://rowan.legal/pripravne-rizeni-trestni-a-jeho-praxe/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 přehled výsledků kvantitativního výzkumu četnosti využívání videokonferenční formy výslechu v řízení před soudem

Příloha č. 1

PŘEHLED VÝSLEDKŮ KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU ČETNOSTI VYUŽÍVÁNÍ VIDEOKONFERENCEČNÍ FORMY VÝSLECHU V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Soudy byly osloveny s požadavkem k poskytnutí následujících informací:

- 1) Údaj o tom, kolik obžalovaných bylo v hlavním líčení vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.
- 2) Údaj o tom, kolik obviněných bylo ve vazebním zasedání vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.
- 3) Údaj o tom, kolik odsouzených bylo ve veřejném či neveřejném zasedání vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení, a kolik z nich bylo tímto způsobem vyslechnuto v řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.
- 4) Údaj o tom, kolik svědků bylo v hlavním líčení vyslechnuto prostřednictvím videokonferenčního zařízení jednotlivě pro roky 2018, 2019 a 2020.

SOUD		Ad 1)	Ad 2)	Ad 3)	Ad 4)
KRAJSKÉ SOUDY					
1.	MS v Praze	2018 – 22 2019 – 36 2020 – 125			
2.	KS v Praze	-			
3.	KS v ČB	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 1	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 0	2018 - 0 2019 – 1/0 2020 – 17/0	2018 - 0 2019 - 2 2020 - 9
4.	KS v ČB pob. Tábor	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 5	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 2	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 3	2018 - 0 2019 - 0 2020 - 0
5.	KS v Plzni	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 10	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 9	2018 - 0 2019 - 1 2020 - 3	2018 - 2 2019 - 5 2020 - 13
6.	KS v ÚnL	-			
7.	KS v ÚnL pob. Liberec	-			
8.	KS v HK	2018 – 2 2019 – 3 2020 – 14			
9.	KS v HK pob. Pardubice	2018 – 1 2019 – 2			

		2020 – 38			
10.	KS v Brně	2018 – 3 2019 – 11 2020 – 77			
11.	KS v Ostravě	-			
12.	KS v Ostravě pob. Olomouc	-			
OKRESNÍ SOUDY					
1.	OS Most	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 6	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 1	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 259/251	2018 - 5 2019 – 5 2020 – 3
2.	OS Louny	-			
3.	OS Břeclav	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 6	-	2018 – 1/0 2019 – 1/1 2020 – 127/115	2018 – 1 2019 – 1 2020 – 1
4.	OS Uherské Hradiště	2018 – 1 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 1 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 3/0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 4 2019 – 3 2020 – 5
5.	OS Ostrava	2018 – 10 2019 – 33 2020 – 71			
6.	OS Sokolov	2018 – 15 2019 – 29 2020 – 138			
7.	OS Nymburk	2018 – 526 2019 – 574 2020 - 573 (trestní i civilní řízení)			
8.	OS Karviná	2018 – 0 2019 – 2 2020 – 2	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 2/0 2019 – 2/0 2020 – 3/1	2018 – 7 2019 – 11 2020 – 9
9.	MS v Brně	2018 – 10 2019 – 8 2020 – 30	2018 – 6 2019 – 3 2020 – 6	2018 – 128/128 2019 – 96/96 2020 – 96/96	-
10.	OS Brno-venkov	2018 - 0 2019 - 1 2020 – 0	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 4	2018 – 14/10 2019 – 50/48 2020 – 47/44	2018 – 6 2019 – 10 2020 - 14
11.	OS Bruntál	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 0	2018 - 0 2019 - 1 2020 – 0	2018 – 1/0 2019 – 0/0 2020 – 1/0	2018 - 3 2019 - 8 2020 – 6
12.	OS Opava	2018 - 3 2019 - 17 2020 – 25	2018 - 0 2019 - 0 2020 – 2	2018 – 6/0 2019 – 18/0 2020 – 92/60	2018 - 8 2019 - 11 2020 – 7
13.	OS Trutnov	-			
14.	OS Rakovník	-			
15.	OS Karlovy Vary	2018 – 0 2019 – 2 2020 – 16	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 12	2018 – 4/3 2019 – 5/3 2020 – 204/194	2018 – 5 2019 – 10 2020 – 17

16.	OS Pardubice	2018 – 26 2019 – 91 01-09/2020 – 251			
17.	OS Plzeň - město	2018 – 2 2019 – 2 2020 – 4	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 3	2018 – 0 2019 – 3/0 2020 – 36/24	2018 – 5 2019 – 25 2020 – 16
18.	OS Plzeň – sever	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2	2018 – 0 2019 – 1 2020 – 0	2018 – 1 2019 – 0 2020 – 2
19.	OS Plzeň - jih	2018 – 24 2019 – 102 2020 (do 30. 9. 2021) – 126 (trestní i civilní řízení)			
20.	OS Olomouc	-			
21.	OS Příbram	-			
22.	OS Jablonec nad Nisou	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 49/49 2019 – 88/82 2020 – 171/158	2018 – 2 2019 – 0 2020 – 0
23.	OS Česká Lípa	2018 – 0 2019 – 1 2020 – 30	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2	2018 – 1/0 2019 – 0/0 2020 – 170/154	2018 – 6 2019 – 2 2020 – 1
24.	OS Havlíčkův Brod	2018 - 2 2019 - 0 2020 - 5	2018 – 0 2019 – 1 2020 - 18	2018 – 27/7 2019 – 24/4 2020 – 297/136	2018 – 2 2019 – 5 2020 – 1
25.	OS Jičín	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 14	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2	2018 – 29/0 2019 – 39/0 2020 – 114/85	2018 – 7 2019 – 2 2020 – 3
26.	OS Kladno	-			
27.	OS Chomutov	-			
28.	OS Znojmo	2018 – 14 2019 – 20 2020 – 28			
29.	OS Jindřichův Hradec	-			
30.	OS České Budějovice	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 1	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 1/0 2020 – 17/0	2018 – 0 2019 – 2 2020 – 9
31.	OS Pelhřimov	2018 – 14 2019 – 31 2020 – 35			
32.	OS Praha - východ	2018 – 92 2019 – 94 2020 – 125 (trestní i civilní řízení)			
33.	OS Praha - západ	2018 – 3 2019 – 0 2020 – 10	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 7	2018 – 0 2019 – 84/76 2020 – 136/111	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 3
34.	OS Praha 1	2018 – 6 2019 – 16 2020 – 51			

35.	OS Praha 2	-			
36.	OS Praha 3	2018 – 1 2019 – 0 2020 – 2	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 3	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 1	2018 – 0 2019 – 1 2020 – 0
37.	OS Praha 4	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 6 2019 – 3 2020 – 2
38.	OS Praha 5	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 6	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 3	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 6/0	2018 – 0 2019 – 2 2020 – 3
39.	OS Praha 6	-			
40.	OS Praha 7	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 1	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 1 2020 – 1	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0
41.	OS Praha 8	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 1	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 0	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2/0	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 2
42.	OS Praha 9	-			
43.	OS Praha 10	2018 – 3 2019 – 1 2020 – 12	2018 – 0 2019 – 0 2020 – 28	2018 – 13/0 2019 – 23/0 2020 – 18/0	2018 – 5 2019 – 2 2020 – 12

Výslech v trestním řízení

Abstrakt

Tato práce se zabývá výslechem v trestním řízení jako jedním z nejpoužívanějších kriminalistických postupů při objasňování trestné činnosti. První kapitola pojednává o výslechu v kontextu platné právní úpravy, tedy o tom, jak je tento procesní úkon na zákonné úrovni upraven. Ve vztahu k osobě, proti níž se řízení vede, se zabývá právem na formální obhajobu, a následně na obhajobu materiální a jejími jednotlivými aspekty. Ve vztahu k osobě svědka se práce zabývá právem svědka být zastoupen, právem odepřít výpověď a specifiky výslechu určitých svědků, včetně utajeného svědka. Druhá kapitola pojednává o výslechu jako o kriminalistické disciplíně, když popisuje faktické provádění výslechu ve všech jeho fázích, tedy fázi přípravy, průběhu i následné dokumentace výslechu. Autorka se neopomněla zabývat ani specifiky provádění výslechu prostřednictvím videokonferenčního zařízení, a to včetně kvantitativního výzkumu četnosti jeho využívání vybranými soudy v České republice, a dále kvalitativního výzkumu v podobě jednotlivých rozhovorů s advokáty, zabývajícími se ve své praxi trestním právem, na téma využívání videokonferenčních výslechů pohledem obhajoby. Na závěr druhé kapitoly autorka představuje dvě vybrané alternativní výslechové metody, polygraf a metodu *brain fingerprinting*, které se snaží pomocí detekce různých fyziologických projevů vyslýchaného odhalit jeho lživou výpověď, byť prozatím v českém trestním procesu nejsou přijímány jako důkazní prostředky. V poslední kapitole této práce autorka představuje různé psychologické techniky a metody vedení výslechu, podle kterých by měli vyslýchající postupovat a psychologicky působit na vyslýchané tak, aby získali úplnou a pravdivou výpověď vyslýchaného. Autorka vymezuje, kdy je vhodné jednotlivé techniky při výslechu uplatnit, a to i s ohledem na případné provádění výslechu prostřednictvím videokonference, a konečně analyzuje zákonnost a efektivitu jejich použití.

Klíčová slova: Výslech, psychologie výslechu, videokonference.

Interrogation in Criminal Proceedings

Abstract

This thesis focuses on interrogation in criminal proceedings, as it is one of the most often used procedures in investigation of crimes. The first chapter addresses interrogation in the context of the current legislation, i.e. how is this procedure regulated at the statutory level. In relation to the person against whom the proceedings are being conducted, it deals with the right to a formal defence, and then with the right to a material defence and its various aspects. In relation to the witness, the thesis addresses the right of the witness to be represented, the right to refuse to testify and the specifics of interrogation of certain witnesses, including a confidential witness. The second chapter addresses interrogation as a discipline of forensic science, describing how the actual interrogation is conducted in all its phases, i.e. the phase of preparation, the actual interrogation and the subsequent documentation of the interrogation. The author has not forgotten to address the specifics of conducting interrogation by means of videoconference, including quantitative research on the frequency of its use by selected courts in the Czech Republic, as well as qualitative research in the form of individual interviews with attorneys practicing criminal law on the topic of the use of videoconference interrogations from the perspective of the defence. At the end of the second chapter, the author presents two selected alternative interrogation methods, the polygraph and the brain fingerprinting method, which both try to detect false testimony of the interrogated person by detecting various physiological manifestations of the person, although results of these methods are not yet accepted as evidence in Czech criminal proceedings. In the last chapter of this thesis, the author presents various psychological techniques and methods of conducting interrogation, according to which interrogators should proceed and psychologically influence the interrogated in order to obtain a complete and truthful statement. The author defines when it is appropriate to apply each technique in an interrogation, also with regard to the possible conduct of an interrogation via videoconference, and finally analyses the legality and effectiveness of use of the individual techniques.

Key words: Interrogation, psychology of interrogation, video conference.